
KAMRATFÖRENING
1945
BOCKEN
MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE
REGEMENTES KAMRATFÖRENING

NORDGREN, EK & C:o

Skeppshandel

Tågvirke, Stållinor
Färger, Kolonialvaror

Telefon 97, 1797

GEFLE
Grundad 1873

ALLT FÖR
BYGGET

A.B. Söderhamns Järn- & Redskapshandel

(Nordvalls) Köpmantorget Telefonväxel 1420

Hederspriser!

Hjalmar Lidström
Juvelerare

Söderhamn Telefon 2433

SKANDINAVISKA BANKEN

Telefoner:
Dir. 1101
Kamrern 2740
Kassa & exp. 2741

AKTIEBOLAG
SÖDERHAMN

FULLSTÄNDIG BANKRÖRELSE

När det gäller

inköp av **Böcker, Papper, Skrivmaskiner** vänd Eder till

A.B. HEDMANS
BOKHANDEL GÄVLE

Spara åt jordbruket!

Anlita Jordbrukskassan i Eder ort

JORDBRUKSKASSAN *är DIN sparkassa*

Grohmanns

Frukt, Choklad
Konfektyrer

Nygatan 31, Gefle
Telefoner 69 & 637

Andersson & Lundqvist A.-B.

GEFLE

Etablerad 1887

Skeppsklarerare
Befraktnings-, Speditions- & Kommissionsaffär
Sjöförsäkringar. Magasineringar.

Telegrafadress: "LUNDQVISTS"

Telefoner: Utrikesavdelningen: 5, 111, 1125, 1211, 1411, 3911, 4303, 4511 (i Linjeväljaresystem)
Inrikesavdelningen: 11, 1125, 1874. Bilavdeln. 3750

BOCKEN 1945

MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

Redaktion: Löjtnant Hans Nedin, 4. komp. I 14, Gävle
Redaktör Åke Hanæus, Bergsgatan 60, Gävle

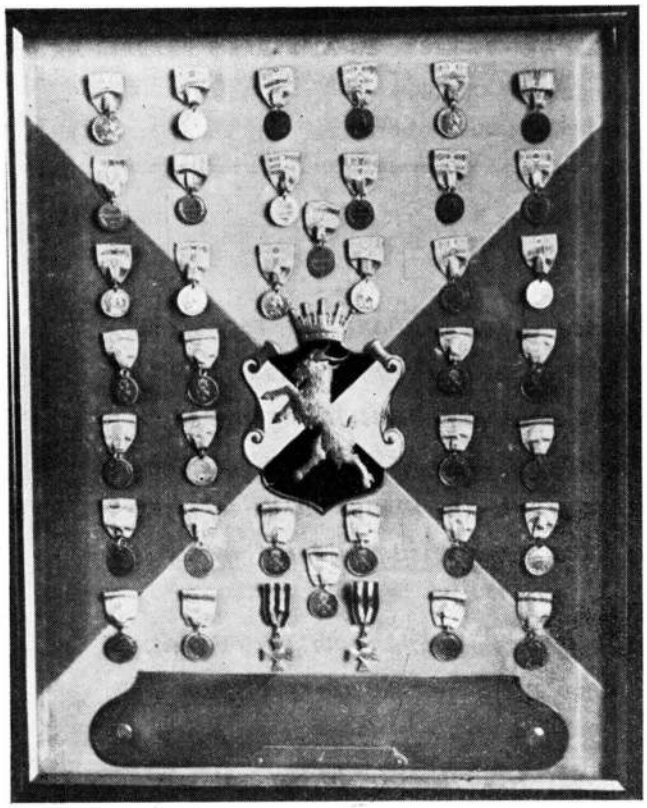
Under den nära 6-åriga beredskapstiden hava förband ur regementet grupperats på många platser långt från hembygden, såsom Värmland, Härjedalen, Jämtland, Norrbotten och Lappland. Varhelst hälsingar varit förlagda har ett gott förhållande rått mellan befolkningen i dessa provinser och truppen. Därom vittna, förutom mina personliga iakttagelser, bl. a. de många brev som jag erhållit från de berörda trakterna och som vittna om en uppskattning av hälsingarnas hållning.

Den fältdepåorganisation som upprätthållits har nödvändiggjort att områden och lokaler i Gästrikland från kusten vid Gävle till Storvik tagits i anspråk. Helt naturligt har härigenom innevånarna i dessa trakter förorsakats intrång och besvärligheter. Jag kan, sedan nu fältdepåerna indragits, betyga att regementet mötts av den allra bästa förståelse från de enskilda kvartervärdarna, ett tillmötesgående som i väsentlig grad underlättat det påfrestande arbete, som organiserandet av våra beredskapsförband inneburit. Det ligger mig därför varmt om hjärtat att offentligt tacka alla ägare till de förläggningar vi utnyttjat för ett synnerligen gott samarbete, som städse varit friktionsfritt och som präglats av välvilja. Kanske kan jag uttala den förhoppningen att vår vunna bekantskap för framtiden skall bevaras och bidraga till upprätthållande av en intim kontakt mellan regementet och dess bygd.

I syfte att för framtiden hugfästa regementets insatser inom olika områden under de gångna beredskapsåren avser kamratföreningen att utgiva en minnesskildring. Den kommer att både i skrift och i bild belysa förbandens öden, då de varit organiserade. För var och en som varit med kan den bliva ett värdefullt minne från en brydsam tid. Kamratföreningens medlemmar erhålla en orientering om det aktiva regementets insatser. Jag tror, att denna bok kommer att bidraga till att förverkliga kamratföreningens förnämsta uppgift, nämligen att närma dem som tjänat och dem som nu tjäna vid regementet till varandra.

Carl Hamilton

38 tapperhetsmedaljer och två S:t Georgs-kors

(Foto: Nord)

Av Erik Wickberg

I Hälsinge regementes officersmäss hänger bland andra minnen en tavla, som troligen är ganska enastående i sitt slag. Inom en enkel ram ha sammanförts 38 tapperhetsmedaljer jämte två ryska S:t-Georgs-kors av femte klass, vilka samtliga en gång burits av knektar vid regementet som synbara bevis på modiga handlingar i stridens hetta, och som genom ett par framsynta mäns ingripande — eller var det kanske bara ett infall av dem? — räddats åt eftervärlden, sedan deras bärare för länge sedan lagt sina huvuden till vila under enkla kullar på socknens kyrkogård.

Någon gång omkring sekelskiftet befunno sig major Widmark och fanjunkare Johan Styf, båda Hälsingar av gamla stammen, på resa i hälsingebygderna för att lämna ut gratialierna till regementets gamla indelta soldater. Soldatyrket gick som så många andra yrken ofta i arv från far till son, och i många av de låga, med innehavarens namn prydda torpen kunde man med stolthet visa den tapperhetsmedalj, som far eller farfar en gång burit. Det var då, som tanken föddes hos de två resenärerna att för regementets räkning köpa upp dessa tapperhetsmedaljer.

Uppköpen gingo bra — en riksdaler för varje medalj var stora pengar på den tiden i ett soldattorp, där barnskarans storlek oftast stod i orimlig proportion till gudshåvorna i övrigt. Under de närmast följande åren fortsattes uppköpen, och fram till 1904 hade samlingen stigit till jämnt 40 nummer — däribland de två ryska S:t-Georgs-korsen — vilka samlades i en stor skinnpung och låstes in i regementsintendentens skrivbordslåda.

På hösten 1904 hölls en stor fälttjänstövning i södra Hälsingland, den största i sitt slag dittills. Trupper från hela Norrland och Svealand deltogo, sammanlagt 16.000 man. Gamle kung Oscar följde personligen stridshändelserna, så ock representanter för alla främmande beskickningar i vårt land. Inför denna stora händelse vidtogos givetvis omfattande förberedelser vid Mohed, Hälsingarnas gamla lägerplats, och bl. a. monterades genom kapten Söderstens försorg de inköpta medaljerna i en tavla, i vilken även textades namnen på de inalles 73 knektar, som under tidernas lopp benådats med medalj för tapperhet i fält resp. S:t Georgskors. De sistnämnda voro till antalet tre. I den mån medaljerna saknade band påsattes samtidigt nya sådana, men därvid uppstod ett litet extra problem, ty även tavlans två Georgskors voro bandlösa, och det var ingen lätt sak att skaffa rätta band till dessa utmärkelser — kanske visste man inte heller riktigt, hur de rätteligen borde se ut! För att på något sätt komma till en lösning av problemet försåg man till slut Georgskorsen med band av samma slag som de svenska tapperhetsmedaljernas, d. v. s. blågula.

Så kom den stora fältmanövern. Hälsingarna, som trivdes som fisken i vattnet bland sin hembygds vackra, men villsamma berg och backar, skötte sig med den stora äran mot invaderande Jämtar och Västmanlänningar, och överste Tingsten, Västerbottningarnas chef, företog en djärv överskeppning över Ljusnan, en bragd, som icke ens högsta krigsledningen ansett sig behöva räkna med, och som bl. a. medförde, att den blivande generalen fick sitt porträtt i den dåförtiden mycket populära skämttidningen »Söndags-Nisse». Och så kom till slut manöverns avslutning med pampig förbimarsch för gamle kungen och stor avslutningsmiddag på officersmässen.

Det hände sig under denna avslutningsfest, att konung Oscar jämte Hälsingarnas chef överste von Krusenstjerna och den ryske militärattachén överste Alexander Alexeiew efter middagen dragit sig undan till ett av smårummen, där det dukats för kaffet och punschen. Det var då, som den enkla medaljtavlan fångade den ryske gästens intresse, och förvisso bidrogo främst S:t-Georgs-korsen därtill. Men ingen närvarande kunde då besvara hans undrande fråga, hur dessa ryska utmärkelser kunnat hamna i enkla hälsingekrigares ägo — man misstänkte nog f. ö. litet till mans, att Georgskorsen utgjorde krigsbyten, tagna från stupade motståndare, och det var ju knappast smickrande för ett land, vars armé var berömd för världens bästa krigstukt, och där plundring bestraffades hårt. Men i *ett*

Fortsättn. å sid. 10

Evakueringen i norr

Av Överste Th. Haase

Då det förvarnades för »pådrag» någon gång i medio av september 1944 var det med en alldeles särskild spänning man diskuterade den vanliga frågan: »Vart ska vi?» Den stora striden led mot sitt slut och man kunde skönja åt vilket håll det lutade. Man frågade sig, om det skulle komma till strider i Finland, om det skulle bli en invasion i Norge med ty åtföljande strider där, och om man skulle få komma i kontakt med krigets verklighet, närmare än vad beredskapsförbanden hittills fått göra. Huvudsaken var att få komma dit, där det hände något och härutinnan blevo vi sannerligen överhövan bönhörda, ty sensation blev det, ibland t. o. m. litet för mycket.

Då vi anlänt till grupperingsorten, stod det strax klart, att stora och ovanliga uppgifter påvilade oss. Evakueringen av den finska befolkningen hade börjat men ännu ej nått större dimensioner. Vi övertogo uppgifterna av våra företrädare och allt var väl planlagt. De avvinkades hjärtligt och vi fingo det goda rådet att börja planera, var vi »skulle ha julgranen stående någonstans». Ty det drog ihop sig i Finland till strider mellan tyskar och finnar. Förut hade det varit en reglerad evakuering, där svenska staten hade medgivit

Översta bilderna: Flyktingarna utspisas. Nederst till vänster: Kofållan. Nederst till höger: Tre finska bytingar i pappas kläder.

(Foto: Nedin)

ett visst antal evakuerade personer och djur, varvid de finska myndigheterna bestämde vilka socknar skulle utrymmas. Men den spontana evakueringen kunde också komma, om strider blossade upp. Att detta skulle bli förhållandet, stod dock ganska klart för våra myndigheter.

Det förflöt ej stort mer än en vecka, förrän det var »färdigt» i Torneå. En nattlig kupp var upptakten. Vi hade blivit förvarnade om den avsedda natten och vidtagit våra förberedelser med förstärkt bevakning och etablerande av sjukvårdsanstalter nära älven, men då intet hände, trodde vi att det hela endast var ett rykte — men andra natten började vid 2-tiden ett ilsket skjutande i Torneå, och morgonen därpå var terrängen söder om Torneå besatt av finska trupper, som överraskande sjöledes hade transporterats förbi det av tyskarna behärskade området Kemi—Torneå och landsatts i Torneå uthamn där två större finska fartyg morgonen efter kuppen bombades och försvunno i djupet med dyrbar ammunition och artilleripjäser, vilket förtog en hel del av kraften i den finska stöten. Kuppen i staden räddade broarna, som förbinda Torneå dels med Haparanda, dels med det finska fastlandet. Torneå ligger som bekant på en tunga, som skjuter ut från den svenska sidan.

Över broarna och i båtar strömmade folk och kritter över till oss och likadant blev det längre norrut. Även med större fartyg och pråmar kom c:a 5,000 personer från Kemi till Haparanda hamn.

Chef för mottagningen i Haparanda var kapten *Bucht.* Djuren togs emot i koläger I, chef löjtnant *Lasse Nilsson,* där de samlades, veterinärundersöktes och registrerades, varefter de överfördes till koläger II, chef löjtnant *Jonzon,* för definitiv förläggning och redovisning samt avtransport. Folket utom djurskötare transporterades från mottagningen vid landsvägsbron till registrering i ett jättetält vid Haparanda station, sanering i det s. k. Lusitania och vidare avtransport till olika läger.

Varje läger förvaltades av ett kompani, där organisationen av förläggning och utspisning skedde. Kompanierna hade flyttat ut och bodde i tält för att bereda plats för de evakuerade. Sammanlagt kunde vi samtidigt hysa och utspisa omkring 10.000 — mer än 8.000 hade vi dock ej inne samtidigt.

Major *Thollén* svarade för avtransporten av de evakuerade inåt landet vare sig detta skedde med personaltåg (900 åt gången), kotåg (300) eller landsvägstransport av hästar och fordon. De senare avlämnades därefter till bilförband.

Det hela låter ju ganska enkelt, men det var en mycket svår sak med redovisning och organisation, så att socknar, byalag och familjer kom till samma ort, då de skulle avtransporteras. Oftast kom avtransportorder sent på kvällen, då transporten skulle gå på morgonen. Då sovs det ingenting den natten i lägren och det kunde hända flera dygn i sträck.

*

Allt som allt evakuerade vi 15.000 personer, 6.000 kor, 3.000 hästar och ett otal grisar och fjäderfä.

De evakuerade voro i allmänhet hyggligt folk, tåliga med resignationen stämplad i sina ansiktsuttryck. Sorgsna voro de allra flesta och — ack så fattiga. Det var nog många av våra pojkar, som nu fick upp ögonen för, huru bra vi ha det ställt här i landet, då de dagligen stodo öga mot öga mot denna för oss så sällsynta urfattigdom. Men det är klart, att bland en sådan massa fanns det även dåliga element. Det upptäcktes bl. a. att i nattens mörker några dylika hade bytt ut nummerbrickorna i örat på sina magra nöt mot dem som sutto på andras feta, vilket föranledde förstärkt bevakning i kofållorna. Våra svenska filtar voro också mycket begärliga för dessa mindre nogräknade. Detta upptäcktes i god tid, men avtransporterna förlängdes på grund av ingående visitation av kärror och gepäck.

För de evakuerades trivsel kunde ju ej göras så mycket annat än att ge dem bra förläggning och god mat, för vilket de voro mycket tacksamma. De finska flickorna voro synbarligen mycket förtjusta i de svenska pojkarna, och det ordnades t. o. m. någon enstaka dans. Senare, då vi flyttat till Pajala och hemtransporten hade blivit bestämd, anordnades en cabaret i Pajalabiografen, varvid allas vår Sköld — en cabaretartist av rang, lika duktig på det området som i tjänsten — demonstrerade konversationen under en dans med en finsk ungmö. Den var dråplig, men vittnade gott om förmåga hos svensken att snabbt lägga sig till med det utländska glosförråd, som är nödvändigt för dylik samvaro.

*

Om denna evakueringstjänst i och för sig var en sensation, så kom dock de verkliga sensationerna, då striderna i Tornedalen började. Slaget om Torneå stad varade en vecka. Kanonerna dundrade i ett nätterna igenom, och fönsterrutorna sprucko även i våra läger, fast de ej lågo direkt inpå gränsen. Tyskarna höllo sig fast i Funks restaurant med tillhörande läger vid landsvägsbron från Haparande landfäste, i seminariet och lasarettet. En officers- och en underofficersmäss intill sköts i brand med granatkastare och utanför sköts med kulsprutepistol med motståndaren på ibland bara 50 m. håll. Posteringen löjtnant *Moritz* vid tullen i Haparanda fick åtskilliga kulsprutekärvar över sig och även artillerield. En brisad 75 m. från tullhuset var det allvarligaste. Tidröret gick mellan benen på en major som var därnere vid tillfället ifråga. Löjtnant *Rothelius,* chef för posteringen vid Lugnet, fick en natt mottaga en »spökbrigad» av tyskar, som då striderna pågick som hetast i norra utkanten av Torneå, lyckats med bilar och allt smita från lasarettet och in på svenskt område. Vaktchefen vid lasarettet, en översergeant, sköts två dagar efteråt. På natten mellan andra och tredje stridsdagen kommo de första sårade — 32 st. — till fänrik *Moritz,* posteringschef vid järnvägsbron. 29 kommo gående och 3 skötos på en tralla. Fänrik Moritz tog emot och ordnade dem och gav order på flytande finska, ringde till järnvägsstationen i Haparanda och klarade ut, att ingen tågrörelse pågick mot bron samt lät föra dem vidare. De gående hade arm- eller huvudskador, de på trallan bukskador — en av dem var tysk. De övriga 31 voro finnar. Inom 10 minuter voro de alla på den hållplats vi upprättat i Haparanda, chef dr *Lodin.* En av dem på trallan var då redan död. Det hopades sårade på det av finnarna organiserade lasarettet i Torneå. Endast två kirurger fanns där, varför vi fingo tillstånd köra över och hämta. Vi hämtade sålunda med våra sjuktransportbilar och -bussar på ett dygn 200 man, som lågo i korridorerna på detta lasarett och körde över dem till oss. Efter första vård, ofta operation, transporterades de bakåt till fältsjukhus i

Fortsättn. å sid. 10

Stupad på sin post

Löjtnant S. A. H. Håkansson.

Löjtnanten vid Hälsinge regemente *Sven August Heribert Håkansson* omkom den 15. maj 1944, sannolikt mellan kl. 0545—0600 vid utförande av flygspaningsuppdrag.

Det flygplan, i vilket löjtnant Håkansson tjänstgjorde som spanare, försvann på obekant sätt i farvattnet mellan Gotland och Balticum och har ej återfunnits. Flygplanet deltog i den rutinmässiga övervakningen av nämnda vattenområde och skulle därutöver vid ifrågavarande uppdrag spana efter ett dagen innan försvunnet svenskt flygplan, som det senare visade sig nedskjutet av tysk jakt.

Gjorda undersökningar ge vid handen, att det ej finns anledning förmoda, att löjtnant Håkanssons flygplan nedskjutits. Orsaken till försvinnandet torde aldrig kunna klarläggas.

Löjtnant Håkansson kvarlämnar minnet av en mycket skicklig officer, som med nit och plikttrohet nedlade ypperligt arbete i sin tjänst. Under sin tjänstgöring vid Södermanlands flygflottilj visade han sig vara en god flygspanare.

Ni,

som nu eller tidigare haft kontakt med Kungl. Hälsinge regemente,

bliv

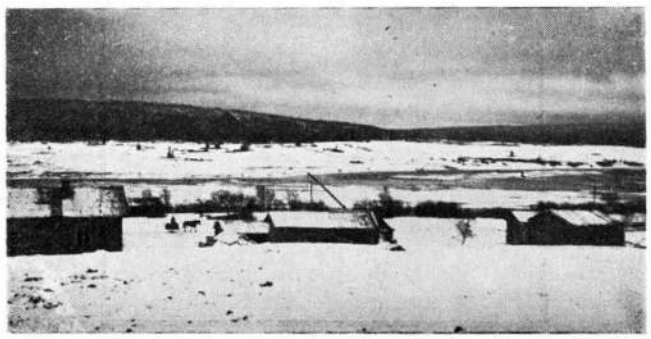
medlem i KAMRATFÖRENINGEN!

Ring "Hälsinge regemente 23"

Årsavgift f. n. endast 1: - kr. — **Bocken erhålles gratis.**

En akt av krigsdramat, sedd från första parkett

Av Helge Wickström

Ett avsnitt av Tornedalen efter förödelsen.

Det var efter midnatt, när vi kom fram till Kätkesuando. Bynamnet är väl tämligen okänt för alla läsare utom de 200 mannar, som hade, jag vågar säga förmånen att få vistas däruppe under några händelserika veckor hösten 1944. Kätkesuando ligger cirka 12 mil norr om Pajala och alldeles invid Muonio älv. På andra sidan låg den finska byn Kätkesuvanto, som var betydligt större än sin svenska granne. Men när vi i slutet av november lämnade Kätkesuando var det endast några svarta skorstensruiner kvar av den finska tvillingbyn. På morgonen den 1 november bredde Kätkesuvanto ut sig med sina välbyggda timmerhus och sitt stora vitskimrande skolhus — på morgonen den 2 november var det endast smala svarta rökpelare och sönderbrända murar, som vittnade om byn. Vad som hände natten mellan de båda dagarna skall vi återkomma till senare.

Det var som sagt eftermidnatt. Efter en 25-milaresa från Övertårneå per lastbil konfronterades vi med Kätkesuando litet sönderskakade och blåfrusna. Kvicksilvret hade krupit ned några streck under nollpunkten och frosten låg vit över de små vallarna intill älven. En stockvedsbrasa hade tänts av några kamrater, som kommit med en tidigare biltransport, och kring denna samlades vi för att försöka få tillbaka några av de värmekalorier, vi förlorat under resan.

Så kom den sista bilen, och hela kompaniet samlades kring stockelden för att njuta av den choklad, som kockarna lagat i ordning. När magen fått sitt och den övriga kroppen återvunnit något av värmen, började vi se oss omkring på den nya platsen. Det är förklarligt att blickarna först vandrade ut över älven — mot andra sidan.

Natten var så pass mörk, att vi inte kunde se annat än en eld, som flammade där på andra sidan, och runt om denna skymtade några mörka gestalter — det var tyskarna! Men om ögat inte fick sitt lystmäte stillat, fick örat det i desto högre grad. Slammer och buller, som då och då överröstades av några skarpa kommandoord, ljödo genom den stilla polarnatten. Tydligen var man på benen även på andra sidan. Gällde det uppbrott? Kärrkolonnerna rasslade i ett förbi, och med jämna mellanrum dök en lastbil upp i söder för att om några minuter försvinna mot norr.

*

Men vi hade inte tid att intressera oss för dem så länge. Vi hade ju inte kommit hit för att studera tyskarna. Tälten lågo ännu hopvikta på lastbilarna. Kompanichefen Rune Eriksson hade redan avlägsnat sig för att leta ut några lämpliga tältplatser. Vi hade trott vi skulle få ligga alldeles intill älven, och vi blev kanske litet besvikna, när löjtnant Eriksson kom tillbaka och anvisade oss tältplatser strax bakom krönet på det lilla hemtrevliga berg, som reste sig brant bakom oss. Senare skulle det dock visa sig att det var skönt att få krypa till kojs där. Det dröjde inte länge förrän kulorna började vissla över vallarna intill älven.

Vi skulle också snart upptäcka att platsen där vi låg inte kunde vara mera idealisk för dem, som ville följa händelserna på andra sidan. Från berget hade vi den bästa utsikt över den flacka finska byn, över vilken vi hade utkik lika bra som från ett flygplan. När de »heta» dagarna kom, letade sig också en hel del högre armébefäl upp till Kätkesuando — t. o. m. överbefälhavaren Jung tog berget-läktaren i anspråk för att titta på skådespelet på andra sidan.

*

Så grydde den första dagen i Kätkesuando. Byn på andra sidan var större än vi trott. Ett nybyggt vitt skolhus tronade som en borg i mitten, och runt kring detta stod grå timmergårdar med uthus och lador på vakt. Men det som tilldrog sig största intresset var givetvis tyskarna. Vi såg dem komma ut ur husen, ställa sig utanför väggen och tvätta sina bara överkroppar, gå ned till älven och hämta vatten, trava iväg med kokkärlen till skolhuset för att hämta frukosten, och så ställa upp till excercis. Den tyske posten, som patrullerade längs älven gav oss uppvisning i noggrann marsch, men för övrigt kunde vi inte se någonting märkligare hos de tyska soldaterna. De uppträdde ungefär som vi, stod t. o. m. och pratade med händerna djupt nedkörda i fickorna. Excercisen var kanske en aning hårdare än vår, men mycket var det inte som skilde.

*

Dagarna gingo och vi blev alltmer vana med soldaterna på andra sidan. Kärkolonnerna och lastbilarna rasslade förbi dagar och nätter, men för övrigt var det inte mycket som hände. Inte förrän mot kvällen den 1 nov....

Sagda kväll inleddes med den kraftigaste detonation, vi dittills hört. Våra karbidlampor slocknade, och den svenske vaktposten och andra mannar som voro nere vid älvstranden gick kvickt som vesslor i skyddsställning. Nu hade man börjat bomba, och vi frågade oss om inte även vi skulle få pinsam känning av det som förestod. Men detonationen följdes inte av flera.

Det blev lugnt igen, och vi gissade och gissade vad det kunde vara. Senare skulle vi dock få höra, att tyskarna sprängde bron på andra sidan. Striden hade inletts även på dessa breddgrader.

Om en liten stund slog eldslågor upp från en gård, som låg alldeles intill älven. Tyskarna hade börjat bränna byn. Gården brann länge, tydligen var den byggd av timmer. En del av den svenska civilbefolkningen påstod att lik förvarats i denna byggnad — man hade sett att bårar bars dit. Hur det förhåller sig med detta är inte gott att veta, men det verkade i alla fall lite konstigt att man började just med den gården. Den låg i norra delen av byn, medan man senare på kvällen började bränningen i den södra delen.

Stugan brann friskt i den svagt sydliga vinden. Vi väntade med spänning att även de andra gårdarna skulle drabbas av samma öde. Kvällen gick in, dimmig och kall, och snart kunde man endast se ett ljust töcken på andra sidan i riktning mot den brinnande stugan.

Skulle tyskarna skona de andra gårdarna? Vi började faktiskt tro det. Klockan blev sju och åtta. Då började det brinna mitt i byn och i den södra delen. Nu hade de börjat på allvar. Ingenting skulle tydligen skonas.

Jag gick ner till stranden för att bättre kunna följa det dystra skådespel, för vilket ridån nyss åter gått upp. Dimman hade lättat en aning, månen bröt fram och konturerna på andra sidan kunde skönjas allt tydligare.

Bredvid mig stod fem unga pojkar och två äldre män. Det var gränsbor, som i likhet med mig sökt sig ned till stranden för att bättre kunna följa med det som skulle komma att utspelas på andra sidan. De konverserade livligt på finska, men de enda ord, en inte initierad kunde uppfatta, var »perkele» och »helvetti». På deras röster var det f. ö. inte svårt att gissa att de var mäkta upprörda.

— Finns det någon som evakuerat hit från andra sidan, frågade jag en av sällskapet.

— Jo, en bor där, sade den ene och pekade på gården mitt bakom oss. Han står där borta, fortsatte han, och pekade på en gestalt några tiotal meter längre bort. Han äger en gård i norra delen av den finska byn. Den har de ännu inte satt eld på, men det dröjer nog inte så länge innan hans hem brinner.

Den gamle mannen stod där ensam. När vi vände oss mot honom, vände han bort ansiktet. Han ville vara i fred. Och man förstod hur han skulle känna det. Hans hem, som han brukat och älskat under många år, skulle snart vara ett minne blott. Han skulle få stå på stranden och se hur främmande soldater gick dit med oljedunkar och bränder och hur gården förvandlades till ett eldhav. Inte ett lillfinger skulle han kunna sträcka ut för att rädda det som var hans. I morgon skulle hemmet bestå av en sönderbränd skorsten och bakugn.

Allt eftersom bränderna tilltog, blev det allt ljusare på andra sidan, och även på vår sida hade det mesta av nattens mörker fått vika. Med blotta ögat kunde vi se hur tyskarna gick från gård till gård och tände på. De hade delat in sig i grupper om två à tre man och bar på bränder och något föremål, som vi uppfattade som olje- eller bensindunkar. De gick in i stugorna och ladorna, och när de kommit ut dröjde det inte länge förrän en svart kompakt rök trängde ut från byggnaden och snart slog eldslågor ut. För att påskynda branden slog de ut fönstren, så att det skulle bli kraftigare drag, och vi kunde tydligt höra hur glaset klirrade, när de gick omkring som odygdiga pojkar och slog ut rutorna.

Elden anlades systematiskt med början från söder — utom en gård i norr och en i mitten av byn, vilka tänts tidigare — mot norr. Inte den minsta lada lämnades kvar. Vi hade hoppats att skolan skulle skonas. Men framåt midnatt blev det även dess tur, och i ett väldigt bål smälte den ihop.

Branden hade kulminerat. Ett 70-tal byggnader stod i lågor. Även på den svenska sidan var det ljust som mitt på dagen och himlen över oss var färgad rödgul.

Från bergssluttningen hade vi den bästa utsikt över eldinfernot. Det var imponerande i all sin tragik. Aldrig mera ska vi väl få bevittna en eldsvåda, som omfattar inte mindre än ett 70-tal byggnader. Man visste inte om man var vaken eller låg och drömde.

*

Dagen efter låg frosten vit över landskapet, och solen rann upp grann och klar. Älven hade frusit ihop ordentligt — den kanske rent av bar. Men byn på andra sidan hade som genom ett trollslag kommit bort. Det pyrde litet här och där i den svartbrända marken, som kontrasterade kraftigt mot den vita frosten runt omkring.

Detta var bara en av de många nordfinska byar, som tillspillogavs. Men förstörelsen var tillräcklig för att kvarlämna outplånliga intryck på oss, som var ögonvittnen till katastrofen. Aldrig ska vi i vårt förband glömma natten mellan den 1 och 2 november 1944.

Tyskarna hade dock inte lämnat byn. De gick i ställning på förmiddagen och lät sina granatkastare spela söderut, där finnar var på framryckning. Längre ner smattrade gevärssalvorna och någon enstaka flygmaskin rörde sig på stor höjd över stridsområdet.

Den dagen fick vi också uppleva ett unikt korum. Samlade på bergssluttningen med utsikt över stridsplatsen på andra sidan stod vi och sjöng »Vår Gud är oss en väldig borg», läste Herrens välsignelse och lyssnade till fältprästen. Emellanåt överröstades hans tal av detonationerna på andra sidan älven, och när ett flygplan på låg höjd svepte fram över den forna byn, hade fältpastorn inte lätt att fånga uppmärksamheten. Planet fortsatte mot norr, och efter en stund skalv marken av ett våldsamt dån. Flygbombardemang!

*

Nu hade i alla fall tyskarna börjat dra sig bort. Slagfältet på andra sidan låg snart öde och skrämmande. Så heta strider hade det visserligen inte varit där, och några stupade lämnades inte kvar på den valplats, som vi kunde beskåda från berget. Men den brunna byn stod i alla fall som ett dystert minne långt sedan stridslarmet tonat bort i norr.

Den forna byn hade nu intagits av sina rättmätiga ägare — finnarna. I stora skaror kom de, slog sig ned bland ruinerna och kokade sitt kaffe till den medhavda provianten.

Detta var bara några korta glimtar från en beredskap, som vi sent skall glömma. Den var så olik de föregående, då vi fått ligga i någon ensides trakt, där praktiskt taget ingenting hände. Denna gång hade vi fått komma kriget in på livet. Och vi kan nog också berömma oss av att vara de svenska soldater, som under den andra världsbranden kom kriget allra närmast.

Möte i vildmarken

Av Hans Nedin

Ett kompani är förlagt någonstans i djupaste ödemarken, en liten tjärn med höga berg på trenne sidor, den fjärde utan gräns, flyter ut i oändliga sumpmarker.

Solen har redan gått ned och i mjuka älvedanslekar stiger dimman upp ur det svarta vattnet.

Vid sitt tält i själva strandkanten sitter kompanichefen ensam och röker sin pipa. Kanske drömmer han om andra nejder, om södersol över klippig havsstrand, kanske är han blott fördjupad i morgondagens problem; vad vet den oinvigde.

Stillheten och tystnaden brytes plötsligt av ljudet av årslag och en ö-båt dyker fram ur dimbältena och tar törn mot den provisoriska bryggan.

På långt håll hörs furirens, trosschefens, upprörda stämma:

— Löjtnanten, löjtnanten, det sitter en stor uv på andra sidan, den måste löjtnanten skjuta!

Den anropade ser förvånat upp.

— En uv? Kan det vara möjligt? En sån har jag aldrig förr sett i frihet. Det är nog ett misstag, furiren.

— Nej, jag känner så väl igen den, med tofsarna och allt!

— Det var intressant. Men de vete sjutton om man får skjuta såna. Jag måste se efter i tabellerna först.

Kompanichefen försvinner in i tältet men är strax tillbaka med bössa i ena handen och ett litet färggrant häfte i den andra.

— Nu skall vi se vad det står här. — Joo, berguv, ja, på Kronans mark är den fridlyst, men här.... — Och furiren säger det, — en riktig uv? Jaha, nu kanske man får förklaringen på de hemska dödsskrien, som väckt mig om nätterna. — Han har sitt bo i någon klippavsats däruppe, förstås, det får väl traktens småvilt veta om, tyvärr.

— Vi gör väl ett försök. Det blir nog bäst att stoppa in 7:or.

Sagt och gjort, jaktgeväret laddas, och man tager plats i båten, som med energiska och ivriga årtag föres tvärs över tjärnen. Det är mycket folk ombord, trosschefen har sina fem trognaste kuskar med sig.

Årorna läggas in och båten glider sakta, nästan ljudlöst genom vassen för att med en lätt stöt stoppas upp i det grunda vattnet.

Utan att tala men med självande fingrar pekar furiren på en trädtopp kanske hundra meter längre in i land.

Joo, minsann, det var nog så rätt. Det måste vara Bubo själv, den silhuetten var ej att ta miste på.

Av gammal vana bildar gruppen skyttelinje, och nalkas oändligt försiktigt sitt mål.

Kanske 90 meter kvar, nu i så fall 80, 70, 60, 50.... då knakar en gren, ljudet blir kraftigt förstorat i stillheten — och plötsligt finns ej den mörka skepnaden kvar, men dyker dock strax upp över den sumpiga strandängen. Som en skugga glider den stora fågeln genom luften, de mäktiga vingarna arbeta fullkomligt ljudlöst, inte ens den ringaste susning förmärkes. Snart har den sugits upp av det karga, vilda bergmassivet.

— Om löjtnanten står på pass här, så skall vi jaga ned den igen, muttrar furiren och hans röst darrar av spänning.

— Nej, det är meningslöst. Ni får aldrig tag i den nu.

— Men vi kan väl få försöka.

— Nå, låt gå då.

Löjtnanten tar plats under en tät, yvig gran och de sex »drevkarlarna» försvinna snabbt i dunklet.

*

Betald annonsplats

Betald annonsplats

Månen stiger långsamt upp och skär sig in i dimslöjorna med sitt spröda silverljus, en andmamma snattrar blygt, liksom prövande, ifrån vassen, myggorna surra envist, men eljest härskar den obundna vildmarkens stillhet.

Så hörs avlägsna rop i fjärran:

— Passopp! Nu kommer den! Passopp!

Högt över det vitgrå töcknet, ifrån bergets otillgängligaste del lösgör sig verkligen en mörk skugga, glider ut i rymden, växer och kommer inpå den ensamme mannen i bakhållet. Takten är lugn, majestätisk utan en biton av hets. Den stora fågeln är inom gott håll, när jägaren lyfter geväret och tar sikte — men skottet går aldrig. Det vilar något för storslaget, värdigt över denne vildmarkens bevingade furste, — ett hagelskott vore för enkelt, för vulgärt, nej, en gyllene kula — kanske — en gång.

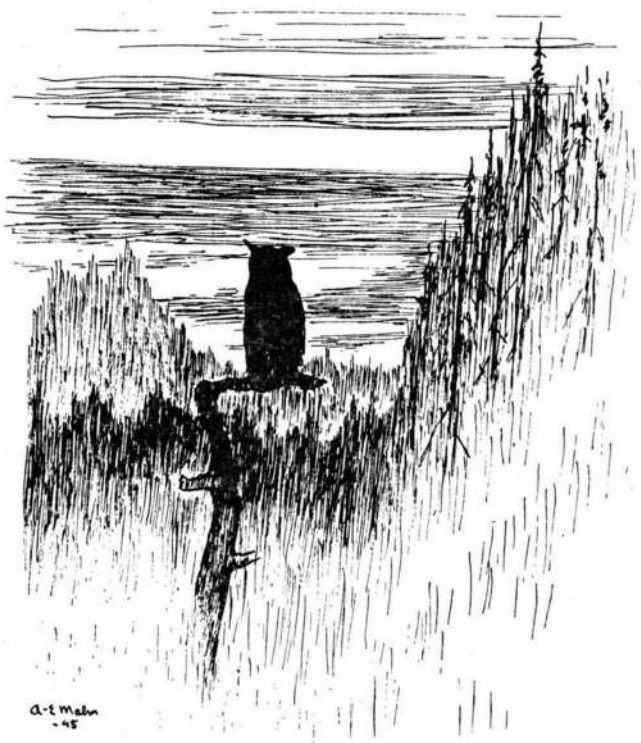
*

— Långt utom håll, förklarar chefen inför den återvändande, besvikna trosspersonalen.

Båten med de sju männen ombord lägger ut och försvinner i dimman.

I en knotig martall på den brantaste klippavsatsen i bergets djup sitter uven, härskaren i detta rike. Med ögonen flammande i rödgult beskådar han nedlåtande sina fienders återtåg.

— Poho, poho! Ropet tonar dovt triumferande ut i ödsligheten.

Armbands-UR
finnes i stor sortering och olika prislägen hos
K. PERSSON
Ur- & Optisk affär
Telefon 2174 Söderhamn

Allt inom
UR och OPTIK
finner Ni hos
G. SJÖGREN
Ur- och Optisk affär
Telefon 10731 BOLLNÄS

Tvåstjernan
Trestjernan
Gott Kaffe
Aktiebolaget
C. Alf Ohlsson
Söderhamn Tel. 1465
Hudiksvall Tel. 114

38 tapperhetsmedaljer . . . *Fortsättn. fr. sid. 2*

avseende voro de höga åskådarna överens — Georgskorsen borde förses med de rätta banden, och den saken lovade överste Alexeiew ordna, så snart han kom tillbaka till S:t Petersburg.

Lång tid efter denna händelse fick överste von Krusenstjerna ett brev från den ryska huvudstaden, och med detta brev följde även de band, som alltjämt hålla de två Georgskorsen i den lilla medaljtavlan. Och i en bifogad skrivelse meddelade också överste Alexeiew namnen på de tre Hälsingar, som erhållit dessa troféer, ty de hade regelrätt utdelats till därav förtjänta knektar. Allt detta kunde den ryske översten meddela på basis av de nummer, som återfinnas på Georgskorsen, och efter vilka de bokförts i den ryska huvudstaden.

En enda gång har Sverige kämpat på samma sida som den store grannen i öster. Det var mot Napoleon, och enligt en uppgift lära därunder den ryske tzaren och den svenske konungen ha kommit överens om, att helt enkelt byta ut ett antal tapperhetstecken till utdelning inom resp. arméer. På så sätt hade också tre Hälsingar kommit att bära de ryska S:t-Georgs-Korsen.

Glömda äro nu för länge sedan de hjältedåd, som en gång förskaffade de 73 Hälsingekrigarna medaljen för tapperhet i fält, och borta är också min gamle fader, som i ålderns höst förtalte mig detta avsnitt ur sitt regementes ärorika historia. Men regementet lever än, så ock hos dess söner, samma mod och djärvhet, som en gång gjorde Hälsingarna fruktade på Europas blodgränkta slagfält.

Evakueringen i norr *Fortsättn. fr. sid. 4.*

Sangis eller Morjärv. Det var många liv som härigenom räddades. 7 svenska kirurger opererade dag och natt, och i täten, med sammanbiten energi, utan tanke på mat och sömn, stod dr *Andreas Palmlöw* och gjorde operationer med förbluffande resultat.

När striderna flyttat längre norrut började tyskarna att bränna. Vi hade tillfälle att såsom åskådare på ofta endast ett 100-tal meters avstånd iakttaga striderna och taga skydd mot eld, som oavsiktligt kom att ligga mot den svenska stranden. Även här kommo sårade över. Hållplatserna gjorde goda arbeten och hade stundom fullt på fältsjukhuset i Pajala. De flesta voro skadade av artilleri- och granatkastareld samt av minor. Tyskarna använde här norröver mest den otäcka »hoppminan», som briserar 1,5 m. över marken och förorsakar svåra skallskador, vilka oftast icke medgiva operativt ingrepp, då hjärnan i regel är sönderslagen och delvis runnit ut.

Sammanlagt togo vi mot 1.100 sårade, därav 300 tyskar. De av finnarna, som icke överlevde, överlämnades under ceremonier vid järnvägsbron i Haparanda. De tyskar som dogo jordfästes av oss.

Omsider kunde vi sätta igång utbildningen med full kraft. Den var efterlängtad och välbehövlig. Och detta insåg nu varenda man, ty han hade upplevt kriget. Det hade vi, deras befäl, tillfälle att ofta konstatera vid samtal med den enskilde. Beredskapstjänsten har ju inte varit precis populär bland truppen, varför den största behållningen och den största glädjen var, då före utryckningen flera värnpliktiga uppriktigt sade: »Denna beredskapstjänst skulle ingen av oss velat ha ogjord.»

I FÄLT

eller i det civila livet — Läkerol är alltid den verklige välgöraren, som dessutom friskar upp genom sin behagliga smak.

ORIGINAL
(mörka)
à 50 öre pr ask

VITA
(Bröst-Bonbons)
à 35 öre pr ask
skatter
inberäknade.

Läkerol

— mörk eller vit
båda bra för hals och röst.

ROBERT PETRE

karolinsk dagboksförfattare och hälsingeofficer

Av Gert Nilsson

Professor A. Quennerstedt utgav år 1901 »Karolinska krigares dagböcker». En av dessa — den mest lättlästa och i detaljerna utförligaste — har till författare fänriken vid Hälsinge regemente Robert Petre. Handskriften förvaras i Upsala Universitetsbibliotek. Dagboken skildrar det kanske mest händelserika skedet i regementets historia och är som tidsbild av oskattbart värde.

»Tog jag afskied af Häradzhöfdingen Mauritz Biörner, hoos hvilken jag ohngefehr warit som ausskultant i 1½ åhr, och begaf mig till Gefle, derest jag anträffade wid min ankombst Capitainen af Helssinge regementet Erick Biörnberg...» Det var den 20 april 1702 som denne dagboksskrivare börjar den skildring, vilken på grund av sin egenart, sitt värde som historisk källa och genom sin lättlästa stil, gjorde hans namn odödligt. Icke vare sig ovillig eller oskicklig i att föra pik och huggvärja eller i denna hantering mindre brukad av nitiska överordnade än övriga karoliner blev hans om icke största så dock den för eftervärlden mest kända insats gjord med pennan. Så var han i detta avseende ett unicum, i det närmaste, i dåtida svenska armén, i vilken skrivkonsten utnyttjades där den oundgängligen krävdes för nödtorftig bokföring av folk och materiel och dessutom endast av härför avsedd personal. Att någon utöver detta och vid sidan om tjänsten sysslade med sådana ting var så pass sällsynt att det utan vidare borde kunna förnekas av någon eventuellt tillfrågad deltagare i krigsföretagen, utan att han för den skull behövde bli betraktad som lögnare av en bättre upplyst eftervärld, ty de få fall som utgjort undantagen behövs mer än väl för att bekräfta regeln.

Vem dagboksförfattaren egentligen var och varifrån han kommer är inte tillfullo klarlagt. Själv kallar han sig i sin dagbok för Robert Petre, vilket därför av allt att döma och med största sannolikhet bör vara hans namn. Men lärda källor upplysa om att han »i ett par annotationsrullor för år 1722» kallas Robbert P. Bergh. I Ennes verk »Biografiska minnen af konung Carl XII:s krigare» finns heller ingen Petre bland fänrikarna vid Hälsinge regemente, men väl två med namnet Berg, Robert och Hartvig. Professor Quennerstedt säger även i företalet till den av honom utgivna »Karolinska krigares dagböcker» att i den ena av de ovan nämnda annotationsrullorna har namnet Berg för Robert ändrats till Petre. Härav skulle man kunna få den uppfattningen, vilken även företräddes av Nordisk Familjebok, att Robert för att skilja sig från Hartvig låtit »grecisera» sitt namn.

Emellertid har chefen för Hälsinge regemente, överste Gideon Fock (den karolinske officer, vars pamp pryder nuvarande regementschefens ämbetsrum) utfärdat ett intyg, daterat Söderhamn och Mårdnäs den 4 december 1722 — alltså utfärdat sedan både Fock och Petre återvänt från fångenskapen i Ryssland — vilket uppger att Robert Petre var född i Arboga och att hans ålder var 35 år.

Detta är av mycket stort intresse, då just i Arboga vid tiden för vår dagboksförfattares födelse fanns en svensk gren av den engelska släkt, som räknar sina anor från William Lord Petre of Writtle. En Wilhelm Petre dog i Arboga 1706 och efterlämnade bl. a. en son Robert, om vilken ingenting annat än namnet finnes anfört. Härtill kommer att en Robert Petre, far till den 1706 avlidne arbogaborgaren, anlagt Brattfors järnverk i Gestrikland, där släkten Petre f. ö. blivit en känd bruksägardynasti. Så det skulle inte vara så alldeles oförklarligt om en medlem av släkten Petre från Arboga plötsligt befann sig i Gefle och ägnade sina tjänster åt det landskapsregemente, som här hade sitt rekryteringsområde.

Men tyvärr kan icke heller denna förklaring till hans namn och härkomst utan vidare godtagas, ty i sin dagbok uppger Robert Petre att utanför Poltava »emothog jag min whanliga post i approschen, då ock min svåger Petter Ahlström kom till mig... och war han då för tijden effter des berättelse Quarter-Mestare wid lijfregementet...» Men salig arbogaborgaren Petres döttrar voro gifta med män med helt andra namn och yrken! — Så tycks det vara omöjligt att skingra dunklet kring den man, som genom sina noggranna dagsboksanteckningar skulle bli den mest kände av de svenska bärarna av namnet Petre. Men trots »Quarter-Mestaren wid lijfregementet» och tills nya vittnesmål kommer i dagen får det väl anses som mest troligt att författaren är den Robert Petre från Arboga om vilket intet utom namnet är känt.

Hans väl förda dagbok, vars början inleder denna lilla uppsats, slutar i sin läsliga del den 22 juni 1709 och följs av en oläslig sida. Huruvida dystra aningar om vad framtiden innebar för stormakten Sverige eller om förhållandena tvingat honom att här avbryta sin skildring — om en eventuell fortsättning kanske förkommit under långa och obekväma resor mot hemlandet eller av mindre nogräknad boutredningsmän nyttjats för mer praktiskt och ögonblickligt bruk än att utgöra föda och tillhåll för mal i ett bibliotek, därom veta vi intet. Att inte tiden från detta datum till hans död förflutit alldeles händelselöst är säkert och känt är även att andra fångar kunnat skaffa sig papper och haft möjlighet att nedskriva sina upplevelser. Uppenbart är även med hänsyn till stil m. m. att en renskrivning av tidigare anteckningar gjorts i ett sammanhang och då detta måste ha skett efter detta datum förefaller det egendomligt att ämnet så plötsligt upphört att intressera författaren. Ty kunde han renskriva dagboken borde han ju åtminstone kunnat åstadkomma en

godtagbar avslutning, såvida icke denna sysselsättning var hans sista i livet. I så fall borde ju det ursprungliga konceptet finnas i boet.

Dagboken berättar, att efter sammanträffandet med kapten Biörnberg »begaf jag mig medelst dess inrådande till volonteur wid samma regemente (Hälsinge regemente), och blef straxt d. 25 i samma månad till Kungl. Maij:tts tienst brukad i åtskilliga mål...» Att inte »des rådande» uteslutande varit dikterat av omtanke vare sig om unge Petre eller armén skulle snart bliva uppenbart för »volonteuren». Men antingen var denne en vidsynt människa eller var företeelsen så vanlig att sedan den väl blivit tillrättad genom vänliga överordnades och en lämplig ersättares mellankomst, tycks någon bitterhet mot Biörnberg icke stannat i Petres sinne. Allt nog säger han »kunnandes jag ändå intet förstå det Capitain Biörnberg mig låtit uppsättia för knechte rota, för vilket jag tagit penningar, nembl. 600 d:r kopparmynt för n:o 66 wid Dillsbo compagnie...» För att dölja förhållandet vägrades Petre att taga del av rullorna och fick spisa »wid hans bord och förrättade så underofficers som mynsterskrifwaretienst». Men den 18 juni »Blef jag igenom Corproralen tillsagd att gå andra dagen uppå arbete j Mitou slått, då öppnades mig först ögonen, att jag kunde finna att Capitain mig låtit för ordjnarie solldat uppföra.»

Men Petre tycks snabbt ha lyckats vinna sina överordnades förtroende och bevågenhet samt vad som var lika viktigt — en ersättare i n:o 66 »wid Dillsbo compagnie», ty den 25 juni »Blef jag i munster rullan uppförd att hafwa avancerat från solldat till munsterskrifware.» Förvisso fick han göra skäl för lönen och som många av hans kamrater gick han efter Poltava i fångenskap. Därifrån återvände han den 24 maj 1722.

Journalanteckningar förmäla om hans meriter att han deltagit vid Jacobstadt, Gemäuerthof, Mitaus belägring, Birsens belägring, Liesna och Poltava. Han hade fått blessyrer i låret, i armen och i sidan. Blessyren i låret erhöll han enligt dagboken vid Liesna där »manskapet föll som gräås för en lijda». Själv kämpade han i en vagnborg »men blef strax i första träffningen igenom wenstra låhret skutin med en musquett kuhla». I samband med skildringen av denna strid gör han sig skyldig till litet personligt skryt, vilket man väl ej må förmena den samvetsgranne skildraren av kamraters hjältedåd. Att hans i ensamheten förda anteckningar en gång skulle räknas till karolinertidevarvets förnämsta källskrifter hade säkerligen icke den unge krigaren räknat med. Trots blessyren fortsatte han att kämpa på sin post och »flera Hr Officerare söckte perswadera mig att gå bort på någon ort, der jag kunde säkrare wara, medan jag wore blesserad, hwilka jag således svarade, att det skulle N. N. göra så länge jag kunde röra mig».

I regementets handlingar upptages bland meriterna även Selsburg. Betyget för uppförande i tjänsten är »wähl».

Den 3 maj 1703 skriver han att »min Capitain Erik Biörnberg blef major wid regementet, då och jag blef 2:d förare. Den 2 januari 1704 »blef jag samma dag sergiant wid samma Dillsbo compagnie i Swinifoutz ställe, som blef oförmodeligen af en solldat, som skulle rensa sitt gewer, ihiel skuten». Man kanske kan förmoda att Petre i fortsättningen icke i onödan stod i vägen för denne soldat under vapenvården, utan att soldaten för den skull betraktades med ovilja och avsky. 1706 den 20 juni inkallades han till överste von Knorring som yttrade: »War nu glad Petre! Hwarpå jag tigande stadnade och såg på honom, då han sig wijdare yttrade, att Fendrik Rosberg wore dödh och tillade mig att beklåda hans ställe».

Men den något makabra glädjen hann väl svalna, ty först den 15 juli erhöll han efter mycket krångel sin fullmakt, som daterats den 10 samma månad. Efter ytterligare tre dagar överfördes han till Arbrå kompani och efter det för vårt regemente så fruktansvärda slaget vid Liesna överfördes Petre tillsammans med de överlevande till Dalregementet, med vilket han efter Poltava gick till fångenskap i Solivitziogda, där han som närmaste sällskap hade fyra regementskamrater — kapten Anthon Essen, löjtnant Jörgen Knorring, fänrik Steffan Tetengren och den fänrik som ovan nämnts i samband med hans släktskapsförhållande, nämligen Hartvig Berg.

Den sista anteckningen i regementets handlingar rörande Petre innehåller: Fändrich Lieutnant Robert Petre död den 13 april 1725, niuter lönen till samma månads slut och begrafningshielpj effter förordningen om han warit ogifft.»

Därmed skulle skildringen om Petre vara slut, men redaktör Erik Wickberg, som ägnat stort intresse och mycket arbete åt dylika ärenden, har i en artikel i Gefle Dagblad behandlat Petres boupptecknings, vilken förvaras i landsarkivet i Härnösand. Därur kan läsas att Petre tillbringade sina sista år på Nordansjö i Torsåker, en gård som vid den tiden begagnades som säte för fänrikarna vid Ovansjö kompani. Det behöver väl knappast nämnas att man i bouppteckningen förgäves letar efter några »dagboksanteckningar». Det får måhända, om redaktionen och Wickberg det tillåter, bli en annan uppsats en gång om bouppteckningen, ty den är väl så intressant, men här må endast anföras »Hwad som opgådt till Sahl Lieutenant Robert Petres begrafning in Aprill 1725». Några närmare sörjande torde inte ha funnits, utan de närvarande firade säkert hans bortgång utan klagan. Dessutom hade av allt att döma åtminstone boutredningsmännen icke gått tomhänta därifrån. För gästernas underhåll hade anslagits förutom erforderliga matvaror — 2 tunnor malt, 5 pund humla, ett ankare franskt vin, 5 buteljer vin, 6 kannor brännvin, 2 dussin tobakspipor — och 6 pund krut.

I Torsåkers gamla kyrkogård vigdes så stoftet av Robert Petre till den sista vilan. Då var han ännu blott en av de många som deltagit i det stora och långa kriget. Först sedan många, som då jordats med långt större stråt och i vida ståtligare vilorum glömts, skulle Petres namn komma i dagen för att i framtiden bevaras fast knutet till minnet av stormakten Sveriges sista år. Under vilken kulle han vilar vet ingen. Därutinnan är hans sista vilorum lika svårbestämt, som den plats, där han börjat sina dagar. Ett i sanning egendomligt öde för en man, som gått till eftervärlden på grund av sina ytterst noggranna skildringar av sina upplevelser, att beträffande honom finns ej de uppgifter, som man utan vidare kan skaffa för varje annan svensk — nämligen exakta data om början och slut!

Tjänstehundsofficeren har ordet:

Hunden i kronans tjänst

— Kalla in min finska unge i stället, men låt Suppe vara i fred! — Vi kan inte skicka Sniffy för hon är så rysligt nervös och känslig och ni kan *inte* ge henne den mat, hon vill ha! — Hellre skjuter ja' hunn än ja' lämnar'n te' exisen...

Sniffy visar prov på sin förmåga på appellplanen.
(Foto: Nord)

Se där några exempel på de tongångar som ljuda i tjänstehundofficerens telefon, när inkallelseorderna ifrån regementets hunddetalj till de fyrbenta beredskapskamraterna hamnat hos respektive hundägare. Hundens värnpliktsskyldighet är lika litet som den allmänna värnplikten populär hos allmänheten och hundens tjänstgöring i Kronans tjänst betraktas i allmänhet, särskilt av hans »matte», med en utpräglad misstro. Matte ser i andanom, så fort det blir tal om Suppes inkallning, hundpiskan ständigt sväva över hans arma huvud. — Mycket stryk och litet mat — det har matte hört från flera håll och till och med sett i tidningen — och tänk på Svenssons schäfer, som var ute på beredskap i våras och drog pulka under manövern i fjällen. Han var allt bra mager och »sönderskavd» när han kom hem, han. Och förresten var det 3 hundar som strök med där uppe också. — Ja, det var ju 3 man också som miste livet... säger husse eftertänksamt.

Nog kan beredskapstjänsten vara hård och ibland kräver den sin tribut men väg Suppe innan han rycker in, ofta trind och fet och för litet motionerad, och väg honom när han kommer hem igen, kanske mager och måhända, ehuru mera sällan, »sönderskavd». Ofta väger han mera när han kommer hem, än när han ryckte in för att tjäna kung och fosterland, ty fettet har arbetats bort genom motion och arbete och i stället ersatts med muskler. På de av dragselar skavda ställena växer håret snart ut igen. Han är ett vackert och vaket djur, han har gjort nytta och kanske dessutom betalt hundskatten själv.

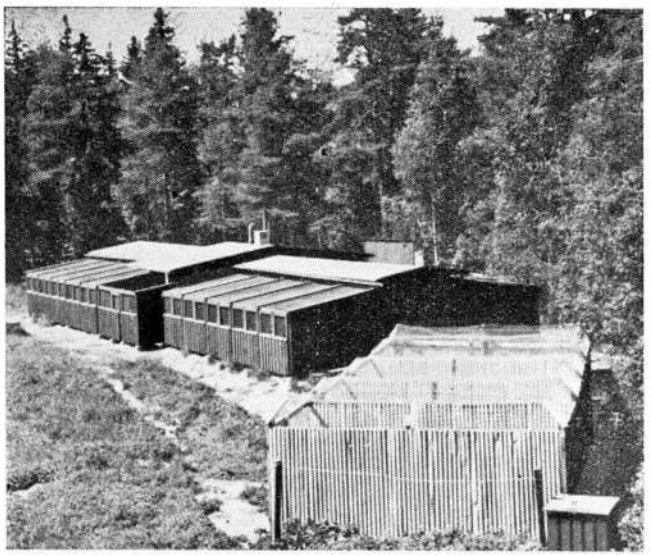
Nej, misstänksamma »mattar» och »hussar», detta duger inte! Lägg misstron på hyllan och möt oss med förtroende istället. Det är redan många som så göra och de ha ej blivit lurade. Tänk på vad det betyder att just er hund gör beredskapstjänst. Säg inte: »Kalla in Nilssons hund i stället, den skäller så förbaskat på folk, min hund kan ni väl inte ha någon användning för, han är alldeles för snäll...» En snäll hund är ofta en lika god bevakningshund som en ilsken. Var och en sköter sig själv och ger 17 i andra. Tänk på att hundar under de sista beredskapsåren inbesparat miljoner åt staten genom att ersätta mänsklig arbetskraft, vilket vi en dag komma att märka när skatten skall betalas — kanske.

Kan då Buster, Kajsa, Molly och Suppe göra någon *verklig* nytta i »exercisen». Förvisso! Det finns många möjligheter för en hund att göra nytta. Hunden har inte bara av en slump blivit människans trognaste följeslagare. I tidernas morgon när den klumpiga och med avseende på hörsel och luktsinne klent utrustade människan trampade fram genom skogen med stenyxan på axeln, oroligt plirande efter en hungrig grottbjörn eller en blodtörstig sabeltandad tiger bakom varje buske, då var hon ej ensam. I hennes sällskap tassade hunden fram, lika trogen som skuggan, alltid färdig till lek men samtidigt med alla sinnen på helspänn, hörseln oändligt överlägsen människans och ett luktsinne som hela tiden redogjorde för hans undermedvetna, vad som

Södra Norrlands Trädgårdscentral
Förening u. p. a.
SKÅNELAGRET
Södra Centralgatan 6 Gävle
Frukt- och Trädgårdsalster i parti

Hallbergs Bokhandel
DROTTNINGGATAN 18 - GÄVLE
Tel. 4121, 4221
Böcker och papper i största sortering
Kontorsmaskiner

trampat samma stig före honom, ständigt beredd att vid minsta tecken till fara varna och slå vakt om sin herre. Han visade sin herre villebrådet, vars ben han efter husses skrovmål fick avgnaga och det föll honom aldrig in att knipa en hare för egen räkning för att gömd bakom buskar och snår i eget majestät frossa på densamma. Nej, stolt som en gud med högburet huvud och avmätt viftande svans bar han villebrådet fram till sin herre och lade det för hans fötter. Husse åt sig mätt och gav resten åt hunden. Vem gick före Cæsar över Rubicon? Hunden! Den romerske krigshunden, iförd brynja och skräckinjagande tagghalsband. När Columbus seglade över Atlanten, vem upptäckte Amerika? Hunden!

Till flydda tider återgår Suppes tanke än så gärna. — Hundgården I 14. (Foto: Nord)

Skeppshunden, som stod i skeppets stäv, spejande och lyssnande, insupande fastlandets underbara dofter, långt innan den berömde amiralen skådade detsamma i sin tub. Vem bringar den förolyckade hjälp i Alperna? S:t Bernhardshunden! Vem hjälper tjuvskytten att taga reda på det nedlagda villebrådet? Hunden! Vem hjälper skogvaktaren att taga reda på tjuvskytten? Hunden! När husse sitter på verandan och dåsar med en tidningen över ansiktet, vem vaktar groggen? Sniffy! — Överallt är hunden med vaktande eller spårande, jagande eller spanande, i dessa funktioner människans obestridlige överman.

*

Egypterna voro sannolikt de första, som använde sig av hundar för rent militära ändamål och från antikens romarrike vittna talrika teckningar och målningar om hundens tjänstgöring och »uniformering» inom de romerska legionerna. Hos oss har hundens användning inom krigsmakten först under de gångna beredskapsåren blivit en faktor att räkna med. Vi använda honom som rapporthund, sjukvårdshund, draghund, bevakningshund, spejarhund, spårhund och vakthund. De hundraser, som främst tagas i anspråk äro schäferhunden, riesenschnauzern och airedalterriern, detta på grund av att de ha den för dragtjänsten lämpliga storleken, samtidigt som de väl fördraga den hårda nordiska vintern. En ras, som främst tack vare sin utmärkta dragförmåga fått en viss användning inom armén är vorstehhunden. Då den ej är tillräckligt vinterhärdig, är den emellertid mindre lämplig för armébruk. Schäferhunden har utan gensägelse fått den största användningen och är f. n. arméhunden nr 1. Tack vare oblyga geschäft av »hundfabrikanter» m. fl. har rasen tyvärr utökats med ett mycket stort antal underhaltiga djur såväl vad exteriören som humöret beträffar. Folkilskna och hundilskna schäferhundar äro tyvärr alltför vanliga. Den som vill skaffa sig en schäferhund bör vända sig till Kennelklubben eller någon välkänd och vederhäftig fackman för råd och akta sig för att köpa en »schäfer», vilken som helst, för 25 kr. med »stamtavla». En stamtavla, som ej är godkänd av kennelklubben, är ofta tvivelaktig och av föga värde. Man kan också vända sig till Arméhundväsendet i Övergård med begäran att få bli fodervärd för Kronan tillhörig s. k. stamhund. Men — uppfostra honom väl, annars blir han till besvär istället för till glädje.

Om hundar av raserna schäfer, riesenschnauzer eller airedalterrier erhålla arméns certifikat som rapport- eller sjukvårdshundar kunna de bli s. k. reservhundar, varefter skatten erlägges av arméhundväsendet.

Men min Buster, han är ju boxer och korthårig, men fick ändå lov att rycka in i »exisen»! utbrister hans matte med förvåning. Alldeles riktigt. Han blev utbildad till bevakningshund. Under den varmare årstiden få korthåriga hundar tjänstgöra som bevakningshundar. Det finns ytterst få hundar, som ej kunna utbildas till goda bevakningshundar. Då bevakningshunden i vissa fall vakar tillsammans med en patrullerande post och i vissa fall på egen hand, användes i regel hundar som genom sin storlek inge respekt hos en eventuell bov och mod hos posten, som, förlitande sig på sin hund, näst sin fru fruktar ingenting.

Rapporthunden utför per dag lika mycket som sex rapportkarlar, sjukvårdshunden arbetar lika effektivt och snabbt när det gäller att taga reda på sårade som

A-B Sjöströms Fabriksbod
Gävle Söderhamn
Manufakturvaror
Rikhaltig sortering

OSCAR ÅHMAN
Civil- och Uniformsskrädderi
Drottninggatan 28, Gävle
Stor sortering av engelska och svenska tyger, ej blandade. Äkta uniformstyger.

fem sjukvårdare, bevakningshunden sparar in folk vid posteringar och vakter, bevakar garage och flyghangarer m. m. och draghunden drager med våldsam energi som kanske rentav smittar av sig på hans förare, sin pulka med tält, vapen, ammunition och proviant i terräng där inga hästar kunna taga sig fram. Säg sedan, att inte hundarna göra någon nytta!

Den, som vill ha pli på sin hund och få än mera glädje av honom, bör anmäla honom till Arméhundväsendet, Övergård, eller Hunddetaljen vid I 14 för utbildning. Hans lön — 10 öre om dagen — är kanske ej så överväldigande, men många droppar små ha gjort mången hundägare till en rik man. Dessutom har hundägaren tillfredsställelsen veta, att hans hund utvecklas, uppfostras väl och blir en nyttig samhällsmedlem, som betalar sin skatt själv. Tro inte dem, som påstå, att hundarna bara lever på stryk och potatis! Till hundförare uttagas folk, som äro vana att handskas med djur enkannerligen hundar och vars enda fel plägar vara att de äro *för snälla* mot sina elever. Kosten är enkel men god. Suppe äter samma mat som sin förare och båda må endast väl av den, d. v. s. om de inte äter för mycket. Kom ihåg att även om matte älskar choklad och bakelser, så är ett saftigt köttben än mer Suppes passion och mera lämpat för hans matsmältningsapparat. Molly, som var van att förutom småbröd nästan dagligen trakteras med två råa äggulor — i dessa tider! — rynkade visserligen till en början med illa dold motvilja på nosen åt Kronans närande pölsa, men efter några dagars hungerstrejk föll hon till föga och slukade den med tydligt välbehag. Cerberus hade intet emot Kronans kaka, men matte var orolig att han svalt, varför hon några gånger i veckan gick den långa vägen till hundgården med ett paket innehållande diverse kulinariska läckerheter, vilket paket hon överlämnade till hundskötaren för vidarebefordran. Hundskötaren, mån om Cerberus' hälsa, ansåg sig böra avsmaka maten, blev för varje vecka allt fetare och ådrog sig t. o. m. smärre digestionsrubbningar på grund av sin glupskhet och ovana vid så kraftig kost, medan Cerberus, vars figur förblev oförändrad, med nervöst intresse iakttog hurusom de köttbullar, vilka egentligen voro avsedda att inom bråkdelen av en sekund försvinna ned i hans rymliga mage, istället nästan lika hastigt försvunno in i hundskötarens för var dag alltmera välmående ansikte. Han lät emellertid snart trösta sig med Kronans blodpudding. Var ej heller orolig för att hundarna fryser, kom i stället och skåda med egna ögon deras ståtliga residens med värme och rinnande kallt vatten omgivet av en vacker natur.

Till sist ett minne från hundbesiktning i Hälsingland. Tjänstehundofficeren till en plöjande bonde: »Finns det någon Nordin här i trakten? Bonden: ? ? ? Nääääj nån Nordin finns dä inte, mään ge mäj si, dä bor en nyinflyttad stockhólmare i den vita går'n där borta som heter Nordin.» — Ingen är profet i sitt eget land, inte ens stockholmaren tycks det.

J.

Kamratföreningens styrelseberättelse för år 1944

Styrelsen för Hälsinge regementes kamratförening har härmed äran avgiva följande berättelse för verksamheten under år 1944.

Föreningen befinner sig i ständig utveckling och inregistrerade under året sin medlem nr 2390.

Följande medlemmar ha under året avlidit:

fanjunkare David Andersson, Göteborg,
direktören Gustaf Bergman, Stockholm,
löjtnanten S. A. H. Håkansson, Gävle,
förre soldaten Erik Hägg, Bingsjö,
fjärdingsmannen Jonas Larsson, Njutånger,
majoren Olof Rosenius, Gävle,
skogsförmannen C. A. Roxström, Torsåker,
kamreraren K. V. Rönnquisth, Gävle,
löjtnanten A. B. Södergren, Gävle,
förre soldaten J. Wallström, Järvsö,
löjtnanten Alarik Wickberg, Gävle,
furiren K. O. H. Wide, Gävle.

Föreningen deltog den 14 maj 1944 med ett trettiotal medlemmar jämte fana i de militära kamratföreningarnas vårparad i Stockholm.

Den 4 juni anordnade föreningen en högtidssammankomst i Ockelbo. Sammankomsten inleddes med att regementets musikkår, åtföljd av regementets och kamratföreningens fanor samt en stor människoskara, marscherade genom samhället. Därefter följde en högtidlighet i kyrkan, vid vilken domprosten Anderberg talade. Kyrkan var fylld till sista plats av intresserade åhörare.

Föreningens verksamhet kulminerade traditionellt i den stora årliga högtidssammankomsten på Kungsbäck, vilken ägde rum den 13 augusti. Festen gynnades av ett strålande väder och besöktes av över 10,000 personer. Ett uppmärksammat inslag utgjorde 1904 års underofficersskolekontingent från regementet, vilken hade samlats till festen för att fira sitt 40-årsjubileum.

Vid årsmötet i regementsparken samma dag valdes:

till *styrelse* överste C. Hamnström, ordförande, överstelöjtnant E. Hammarström, vice ordförande, kapten H. Källman, sekreterare, fanjunkare E. V. Andersson, kassaförvaltare, samt riksdagsman Per Persson, vaktmästare G. Björck, överstelöjtnant K. G. Sohlén, löjtnant A. J. Ek, sergeant H. Månsson, landstingsman C. M. Österlund, riksdagsman C. P. Wahlmark och nämndeman J. A. Andersson;

till *revisorer* bankdirektör A. Skoglund, herr P. M. Persson och vaktmästare A. Rosengren;

till *revisorsuppleanter* kamrer E. Westlund, kamrer S. Eriksson och furir J. Trygg;

till *valberedning* kapten H. Hellström, banktjänsteman C. Müntzing och fanjunkare A. F. Karlsson;

till *suppleanter i valberedningen* polisman B. Hofvenstam, ingenjör T. Ygge och musiksergeant K. A. Lennström.

Föreningens kassa visade den 31 december 1944 en behållning av kr. 1.444: 38, vilken summa var placerad på följande sätt:

På postgiro	Kr.	870: 43
På bank	»	484: 81
Kontant i kassan	»	89: 14
Summa	Kr.	1.444: 38

PROGRAM

FÖR

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENINGS

HÖGTIDSSAMMANKOMST

SÖNDAGEN DEN 19 AUGUSTI 1945 PÅ KUNGSBÄCK.

Kl. 12.00—12.15 ***Samling*** **i regementsparken.**

„ 12.15—13.00 ***MINNESHÖGTIDLIGHET VID MINNESSTENEN.***

„ 13.15—14.00 ***Konsert*** **av regementets musikkår. Festprogram.**

Från kl. 13.00 ***Förfriskningar*** **och kaffe i regementsparken.**

Kl. 13.30—16.00 ***Skyttetävling.*** **Korthållsbanan.**

Idrottstävlingar. **Idrottsplanen.**

Simtävlingar. **Kungsbäcksbadet.**

Skämttävlingar. **Lilla fältet.**

Filmföreställning. **Övre marketenterisalen.**

„ 14.30 ***Årsmöte*** **vid dansbanan.**

„ 16.30—18.30 ***Middag*** **i manskapets matsal.**

” 19.00—20.30 ***Beredskapskabaret.*** **Exercishuset.**

„ 20.30—24.00 ***Dans*** **i regementsparken.**

„ 24.00 **Svenska arméns tapto (musikkåren).**

---

18 augusti kl. 20.00—24.00 och 19 augusti kl. 13.00—24.00 nöjesanordningar i regementsparken (tivoli, dans m. m.)

Middagsbiljetter à kr. 2: 50 beställas per tel ”Hälsinge regemente” nr 23 och avhämtas senast den 19 augusti kl. 12.00 i kanslihuset nedre botten till höger. Event. överblivna biljetter säljas utanför grind nr 1 den 19 aug. från kl. 13.30.

Kamratfesten 1944

Kamratföreningens högtidssammankomst 1944 ägde rum söndagen den 13 augusti. Dagen gynnades av ett strålande väder och man beräknade att ungefär tiotusen personer besökte Kungsbäck, där festligheterna höllos.

Det hela började med att överste Hamnström tog emot den inneliggande styrkan, som ställt upp i fyrkant på lilla övningsfältet. För att få den kontakt mellan regementets personal och alla besökande från respektive hemorter, som kamratföreningen vill omhulda, hade rekryterna och övrig inneliggande personal beordrats kvar på söndagen. Dygnspermissionen denna veckohelg kom i stället på måndagen. Sedan parad skett för de båda bataljonsfanorna och kamratföreningens fana höll överste Hamnström ett hälsningstal. Här underströk han det värdefulla i att kontakt uppehålles mellan regementet och dess hembygd. Efter talet blev det korum, som förrättades av regementspastor Birger Smide.

Så blev det förbimarsch inför regementschefen, som fattat posto snett emot musikpaviljongen, sedan en massuppvisning i gymnastik på lilla fältet. Den goda disciplinen i rörelserna utgjorde en vacker anblick och man applåderade friskt från de täta åskådarleden.

Som tidigare hade man vidtagit anordningar för publikens trivsel i regementsparken. En dag sådan som denna komma besökande från alla delar av inskrivningsområdet och de böra få tillfälle att inta förfriskningar, vila sig och ha tillfälle till förlustelser. Lottorna och regementets marketenteri svarade för serveringen och i övrigt fanns det en del tivolinöjen med lotterier m. m.

Ett fyndigt inslag i det hela var försäljningen av kamratföreningens tidskrift »Bocken». Den sköttes dels av pojkar i båtmössor, prydda med en bock, dels vid ett särskilt stånd, där man som ytterligare reklam hade placerat en äkta getabock, hämtad från Furuviksparken.

I programmet för festligheterna ingick också invigning av regementets nya badanläggning, Kungsbäcksbadet. Här invigningstalade överste Hamnström, varefter det blev lagkappsimning mellan de fyra bästa simmarkompanierna på regementet. Det blev en mycket spännande uppgörelse, i det att sjunde och åttonde kompanierna hela tiden kämpade frenetiskt men till slut samsades såtillvida, att slutmännen gjorde dött lopp. En tävlan i 100 m. fritt simsätt vann Bengt Andersson på 1.06,4 min., 200 m. bröstsim vann Sune Eriksson på 3.08,8 och 100 m. ryggsim vann löjtnant C. H. Rothelius på 1.29,8 min.

Som vid tidigare årsfester voro även denna gång uppvisningar i hunddressyr och ridning anordnade.

På eftermiddagen samlades man till den traditionella middagen i manskapets matsal, som var fylld till sista plats. Överste Hamnström inledde med att utbringa levet för Konungen, varpå sjöngs Kungssången. Ett högtidligt inslag i programmet utgjorde det tal, som riksdagsman C. P. Wahlmark höll och där han presenterade de närvarande representanterna för 1904 års underofficerskurs, som nu firade 40-årsjubileum av sin examen. Jubileet behandlas på annan plats i denna tidning.

Överste Hamnström hyllade veteranerna och välkomnade dem till regementet. Vidare framförde han ett tack till två av kamratföreningens stöttepelare, överstelöjtnant J. Sundstedt och kapten Niels Erik Nielsen, vilka nu lämnade sina befattningar i kamratföreningens styrelse.

Under middagen spelade musikkåren under ledning av musikdirektör Harry Ohlsson. Operasångare Conny Söderström sjöng till pianoackompanjemang av direktör Helge Svensson.

På kvällen var en kabaret anordnad i regementsparken, då artister från Gävle medverkade. Till midnatt tråddes dansen på dansbanan. Nöjesanordningarna i parken hade f. ö. satts igång redan på lördagskvällen och varit flitigt besökta.

Å. H.

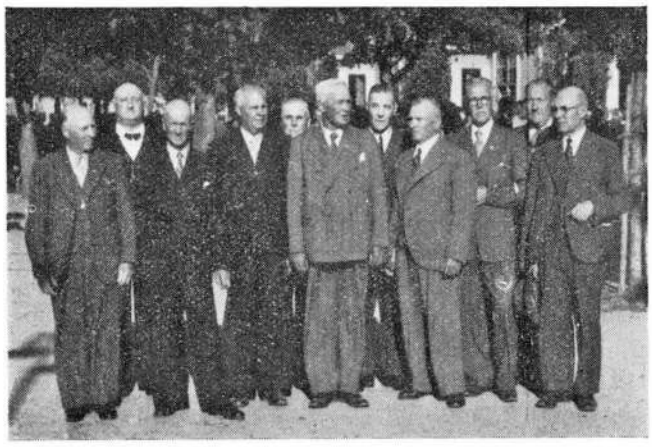
Konserveringsapparater
Konserveringsburkar
Extra prima gummiringar
Syltkittlar, Syltburkar
Saftsilar, Saftapparater
Saftångkokare

i god sortering hos

Eric Börjesson

Centralplan

Ett unikt jubileum

Från vänster A. F. Engvall, S. V. Andersson, J. E. Silén, Fr. Wibling, P. H. Lindström, C. P. Wahlmark, J. Persson, C. R. Strand, P. E. Wallsten, N. Nilsson och J. R. Åström.

Då I 14:s kamratförening förra året samlades till sin sedvanliga ståtliga årssammankomst på Kungsbäck förekom ett högtidligt och unikt inslag i festligheterna. Regementets underofficersskolekontingent på Karlsborg 1903—1904 firade nämligen samtidigt 40-årsjubileum av sin underofficersexamen.

Vid ett särskilt bord i matsalen, placerat omedelbart intill honnörsbordet, hade kontingentens medlemmar, de flesta med fruar, fått sin placering. Under middagen höll den forne kontingentsbefälhavaren, riksdagsman C. P. Wahlmark, ett med starka applåder mottaget kort och schvungfullt framfört anförande under vilket han bl. a. kunde meddela, att samtliga kontingentens medlemmar icke blott voro i livet utan även att alla dessa, utom en, officersvolontären 160/3 Åsbrink, vilken hastigt insjuknat, kunnat hörsamma kallelsen att infinna sig till dagens jubileumsfest. Han presenterade därefter kamraterna med deras nummer och namn och framhöll det goda kamratskap som alltid rått mellan dem och den vänskap som därunder framsprungit, vilket i sin tur medfört att de aldrig helt släppt kontakten med varandra under de gångna 40 åren.

Efter detta tal tog regementschefen, överste Hamnström till orda, välkomnande samtliga till regementet. Han tackade de jubilerande för det goda föredöme i samanhållning de visat, och rekommenderade detta till efterföljd för andra årsgrupper vid regementet. Regementschefen gick därefter och hälsade var och en av kamraterna särskilt.

På kvällen fortsatte jubileumsfesten vid en supé, som anordnats på Centralhotellet. Flera tal höllos och de gamla kamraterna fingo tillfälle till många »minns du?» — allt under den mest angenäma stämning. Att det var glada minnen, strålande sådana från en sorg- och bekymmerslös ungdomstid, ofta strapats — men icke så sällan även äventyrsfylld, som drogos, säger sig självt.

Så småningom måste, ehuru motvilligt, uppbrott ske. Men innan dess överenskom man att åter träffas till jubileum. Och med tanke på samtligas vitalitet är det icke uteslutet att I 14:s kamratförening än en gång får se dessa kamrater — då ett dussin 70-åringar! — bänkade i regementets matsal för att fira sitt — och det måste väl betecknas som alldeles särskilt unikt! — *50-årsjubileum!*

P. E. W.

Kapten Nielsen

Då Hälsinge regementes Kamratförening bildades år 1938, utsågs kaptenen vid Kungl. Hälsinge regemente Niels Erik Nielsen, en av föreningens stiftare, till sekreterare. Denna befattning innehade kapten Nielsen intill sin avgång ur aktiv tjänst 1944.

Kapten Nielsen är född nyårsdagen 1894 i Söderhamn och tog studentexamen 1914. Officersexamen avlade han 1916 och blev samma år fänrik vid Hälsinge regemente. Kapten Nielsen har därefter troget tjänat sitt regemente. Han blev riddare av Svärdsorden 1937.

Vid kapten Nielsens avgång som sekreterare framför Kamratföreningen sitt varma tack för det oegennyttiga arbete, som utförts under de gångna sju åren för vår förenings framgång från en ringa början.

FRÅN IDROTTSFRONTEN

Överst: Överste Carl Hamnström mottager av idrottsofficeren, kapten Georg Pettersson, I 14 IF förtjänstmedalj i guld för sitt storartade intresse för idrotten vid regementet. Därunder: Ett skjutmoment under befälsutbildning i fälttävlan.

Sedan idrotten senast berördes i dessa spalter, har ännu ett år gått. Det har varit ett år av både framgångar och motgångar. Regementets namn har kanske inte synts i spalterna i samma utsträckning som året före, då Ingvar Bengtsson, Olle Olsson, K. E. Sundin, G. Ewaldsson, Börje Karlsson, F. Alnevik m. fl. »sprungo in» regementets namn i svenska folkets idrottsmedvetande som kanske aldrig förr. Det har dock varit ett år av intensivt arbete på idrottens område, mycket ett arbete i det tysta, vars frukter kanske icke komma att visa sig så direkt och påtagligt med detsamma, men som, det hoppas vi, så småningom skola resultera i vackra idrottsliga framgångar för vårt gamla ärofulla regemente.

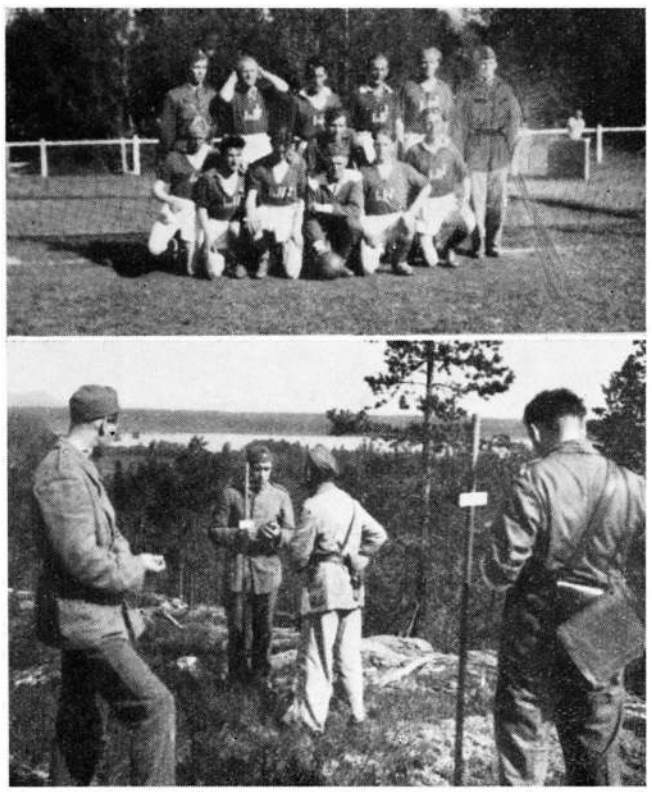
Det allt dominerande intresset sommaren och hösten 1944 knöts väl till *Stora Militärstafetten.* Förberedelserna för deltagandet i denna tävling bedrevs inom regementet som aldrig förr. Ny hinderbana och handgranatbana byggdes, det löptes, cyklades, sköts, sams, gymnastiserades och tränades vecka efter vecka. Deltagareantalet i träningen var till att börja med mångdubbelt större än vad som krävdes i tävlingslaget. Vid kvalificeringen i Sollefteå den 9/8 kvalificerade sig regementet till sluttävlingen genom att placera sig som tvåa efter »hemmalaget» I 21. Laget gjorde vid denna tävling ett ganska ojämnt intryck. Stronga insatser gjordes dock redan nu av patrullerna Barkander, Rehn, Julander, Almér och Rydvall.

Träningen och samtrimningen fortsattes efter kvalificeringstävlingen och till slutuppgörelsen i Stockholm den 27/8 ställde regementet upp med ett lag, som i jämnhet och trim kunde mäta sig med vilket annat som helst. Regementet hann vara med på fyra sträckor, och av dessa vanns två, innan den numera riksbekanta diskvalificeringen kopplade av laget från tävlingen och slutstriden.

Den *fria idrotten* fortsatte även på hösten 1944 att gå i samma medvind som våren och försommaren gjort.

Vid Norrlandsmästerskapen i Härnösand segrade Folke Alnevik på 400 m.

DM i allmän idrott medförde följande segrar: 400 m. Folke Alnevik, 400 m. häck F. Alnevik, 800 m. och 1500 m. Ingvar Bengtsson, 5.000 m. samt 3.000 m. hinder Olle Olsson. Då dessutom ett flertal andra placeringar

Regementesmästarna i fotboll 1945, 3. komp. Därunder en bild från vårfälttävlan för officerare, underofficerare och furirer. Major Knut Fogelin vid en station under punktorientering.

nåddes, blev I 14 bästa förening inom distriktet på dessa tävlingar.

Vid SM på Stockholms stadion satte F. Alnevik ett förnämligt rekord på 400 m. med 49,0 sek., vilket medförde en hedrande 4:de p. ering. I. Bengtsson blev vid dessa tävlingar 2:dre ma i 800 meters-finalen.

En sak att notera torde vara att dessa tävlingar med-

Sergeant Elis Öberg, friidrottssektionens mångårige och energiske ordförande, mannen bakom de senaste årens många friidrottsliga segrar för regementet.

förde att regementet första gången kom att finnas bland poängtagare på »skynket».

Efter ett sådant lyckosamt år som 1944 får den fria idrotten vid regementet svårt att försvara sin då intagna ställning bland storklubbarna, men även detta år har börjat lovande. För närvarande kan följande bättre resultat nämnas.

Seger såväl individuellt som i lag vid »Sundbybergs terräng», seger i »Dagens Nyheters stadslöpning» klass 3, 2:dra placering i »Gävle runt» såväl klass I som II. Däremot blev Dagbladsstafetten i viss mån en besvikelse, då inte placeringen blev bättre än 5:a.

Då regementet detta år disponerar över ett flertal goda idrottsmän och vi nu ha fått vår idrottsplats i fullgott skick, kommer nog även detta år att medföra vackra framgångar för regementet.

Intresset för *orienteringssporten* inom regementet synes för närvarande vara på stark frammarsch. Under den gångna vårsäsongen har regementet representerats av ett tjugofemtal orienterare vid varje tävling inom distriktet. Särskilt har en del ungdomar visat framsteg, som bådar gott för framtiden. De, som böra nämnas, äro furirerna Ågren och Rosell samt junioren korpral Nordin. De resultat som uppnåtts under denna vårsäsong, få om läsaren beaktar den oerhörda konkurrens som är rådande inom sporten, betraktas som mycket goda. Som ett plock ur resultatlistorna kan nämnas: J. Eklövs, P. H. Rehns och K. Östlunds 11, 15 och 16 placeringar vid Söderhamns nationella tävling samt junioren A. Nordin, som belade sjätte plats i sin klass. I lagtävlan slutade regementet på tredje plats. I Mo IK:s orienteringsträff, som gick i fullt vinterväder, återfunnos ånyo Rehn och Eklöv i toppen på 16 och 27 plats. Årsundas och Hofors IF tävlingar gav inte några topplaceringar men i båda tävlingarna blev regementet bästa Gävleförening. Under dessa tävlingar har erövrats två guldmärken, sex silvermärken samt tio bronsmärken.

Liksom tidigare har även i år spelats en regementsserie i *fotboll* med samtliga kompanier som deltagare. Som segrare utgick 3. komp. efter en segsliten batalj om mästerskapet med yrkeskompaniet. Det lag med vilket regementet ämnar representera i årets Militärmästerskap är i pressläggningsögonblicket ännu inte uttaget, men man räknar med att kunna ställa en mycket slagkraftig elva på benen. Till de mera kända spelarna kan räknas: Djusberg, Hofors, Jernberg, Edsbyn, B. Eriksson, SAIK, och Karlman, Ljusne AIK.

I *handboll* har regementets lag under säsongen deltagit med den äran. I *gästrikeserien* blev placeringen 3:a, två poäng efter segrande lag, Brynäs IF, över vilket lag I 14 vann båda matcherna. Efter denna serie skrev en sportredaktör: »En god insats i gästrikeserien gjorde I 14, som kom på 3:e plats efter en väl genomförd säsong, där man visat, att handboll kan spelas både vackert och effektivt. Heder åt krigarlaget, som föregått med gott exempel!»

I *Militära mästerskapet i innehandboll* mötte laget A 4 i Östersund och blev utslaget med 12—15. A 4 gick sedan till slutturnerigen i Stockholm.

I skrivande stund har just den traditionella stora vårfälttävlan för officerare och underofficerare och furirer avverkats. Den ägde rum den 30/5 i Ockelboterrängen och bestod av punktorientering 5 km. med kartläsning, skjutning och handgranatkastning inlagda. Därefter följde fri orienteringslöpning c:a 10 km. I klassen offi-

Folke Alnevik i färd med att gräva startgropar vid en av hans många vackra löpningar.

cerare och underofficerare, äldre oldboys, segrade fanjunkare Öijerholm med major Fogelin på andra plats, av yngre oldboys löjtnant Fröjd med kapten Pettersson på andra plats, av juniorer löjtnant Barkander med

sergeant Rehn på andra plats och av furirer furir nr 248—60—41 Ågren med furir Markusson på andra plats. Man kan notera, att av dessa åtta, två segrare och två andremän tillhörde skolkompaniet. Bästa resultatet i hela tävlingen hade löjtnant Barkander.

Som en värdig avslutning på en idrottssäsong, där med- och motgång omväxlat i rik mångfald, och som en inledning till en ny säsong med, som vi hoppas, många renhåriga och rejäla idrottsliga tvekamper, ägde den 7/6 återinvigningen av regementets restaurerade idrottsplats rum. Härvid höll regementets idrottsintresserade chef, överste Carl Hamnström, invigningstalet. Han gav därvid en återblick på idrotten inom regementet samt betonade den stora roll densamma spelade i det militära utbildningsarbetet. För sitt varmhjärtade intresse för idrotten, ett intresse som varit ett av grundvillkoren för regementets insatser de senaste åren, erhöll han därvid Hälsinge regementes IF:s förtjänstmedalj i guld. Det var första gången under idrottsföreningens 38-åriga tillvaro, som denna medalj utdelades för förtjänst. Vid de tävlingar, som därefter följde, noterades en del goda resultat, bl. a. Alnevik 50 sek. jämnt på 400 m., den bästa tiden på denna distans dittills under året. I en fotbollsmatch segrade I 14 över Gävle IF med 4—0, ett resultat, som är ägnat att uppväcka vissa förhoppningar inför 1945 års militära fotbollsturnering, som tog sin början den 2 juli.

Såsom redan inledningsvis påtalats har icke regementets namn i år synts i pressens spalter i samma utsträckning som i fjol, då en massa tillfälligt inkallade goda löpare förde fram regementet på den fria idrottens område. Regementets idrottsledning har emellertid ej legat på latsidan. I form av *befälsutbildning* ha yngre officerare och underofficerare samt det fast anställda manskapet våren 1945 under flera månader systematiskt drillats i terränglöpning, cykelåkning, orientering, skjutning, handgranatkastning, hinderlöpning och tävlingar i fälttävlan, allt med tanke på, att regementet i sinom tid skall erövra en framträdande plats bland krigsmaktens förband i såväl militär som civil idrott. Den som lever får se.

G. P.

Telefoner:
416 och 3916

OLSSONS
BLOMSTERHANDEL

Nygatan 15
GEFLE

Försäljes i Gävle av
A-B Elektro Armatur
Nygatan 23
Telefon: växel 7100

Ökat skytteintresse vid regementet

Intresset för höjande av den egna skjutskickligheten har ökat inom regementet. Det har varit glädjande att se med vilken iver den aktiva befälskåren under det gångna året på fritid skött sin träning såväl med pistol som gevär. Det är visserligen förenat med en hel del självövervinnelse och energi att varje lördag och söndag begiva sig den relativt långa vägen från staden till regementets skjutbana, men detta uppväges till fullo av njutningen att från gång till gång konstatera sin ökade skicklighet och förmåga att hantera de olika slagen av vapen. Vi böra dock komma ihåg, att vår främsta uppgift är att lära de vpl. att med framgång begagna sina vapen och att intressera dem för skjutningen. Instruktören förmår intet i den vägen, därest icke han själv kan skjuta väl. »Utan personlig förmåga intet intresse», är en känd sanning, när det gäller skytte. I det fallet sitter befälet självt i samma båt som de meniga. Ur psykologisk synpunkt är befälets personliga skjutskicklighet därför av största vikt.

Gevärsskjutningen.

Under år 1944 lossades sammanlagt i skolskjutning 123.626 skarpa skott och i fältskjutning 11.240 skott.

Vid statsprisskjutningen erövrades Gävleborgs Skytteförbunds mindre medalj i silver av fanjunkare *Källén.* Vid förbundstävlingen, vilken ägde rum i Hudiksvall, erhöllo de flesta av de från regementet deltagande skyttarna goda placeringar. Tre skyttar, nämligen kapten *Karlström,* sergeant *B. Andersson* och vpl. *G. Hansson,* erövrade sålunda riksmedaljen och förbundets stora medalj i guld tilldelades vid samma skjutning fanjunkare *Huss* och sergeant *B. Andersson.*

Under året hava regementets skyttar även deltagit i ett flertal andra tävlingar och därvid nått goda placeringar såväl i lag- som individuella tävlingar.

I Gävle Skyttekrets fältskytteserie nådde sålunda regementet en förnämlig andraplacering bland de åtta till kretsen anslutna och deltagande föreningarna.

I riksfältskjutningen i Boden placerade sig ett tremannalag, bestående av fanjunkare *A. Karlsson,* sergeant *K. Appelgren* och furir *A. Kjellberg* som 20. lag bland 104 tävlande lag.

I Stockholms-Tidningens riksskyttetävling deltog regementet med 38 skyttar. I lag blev därvid platssiffran 38 bland 588 lag. Löjtnant *Fröjd* nådde det synnerligen goda resultatet av 194 poäng, som gav honom platssiffra 23 i landet.

Vid tävlingen om riksskölden erhöll sergeant *B. Andersson* platssiffra 21. Hans resultat var goda 137 poäng.

Varje månad återkomma de s. k. månadsprisskjutningarna. Skyttarna tävla därvid med varandra för att erhålla inteckningar i de olika vandringsprisen. Genom tillmötesgående och förståelse från officerskåren, underofficerskåren och enskilda, har regementets skytteförening fördelen att äga sju ståtliga vandringspriser. I klass IV—V tävlas således om: Silverpokalen, Dryckeskannan och Officerskårens vandringspris. I klass III tävlas om: Örnpokalen, Lejonpokalen och Underofficerskårens vandringspris. I klass II sker tävling om två silverpokaler. Priserna utgå till 1.—3. pristagare i varje klass. För att få priset för alltid erfordras fem inteckningar. Dryckeskannan har efter två års skjutningar erövrats för alltid av sergeant *B. Andersson* och Lejonpokalen av musikfanjunkare *Olsson.* Andra lika ståtliga priser hava dock ånyo uppsatts och tävlingarna gå vidare. Men det gäller att vara tränad, om man vill få ett pris för alltid. Konkurrensen är hård, det visar t. ex. senaste månadsprisskjutningen i juni 1945, då trots regn och hård blåst 8 man placerade sig över 70 poäng, varvid 1. pristagaren, sergeant *Apelgren,* erhöll 78 poäng av 80 möjliga.

Under år 1945 hava skyttarna hittills blott deltagit i en större tävling, nämligen Stockholms-Tidningens. Slutresultatet är ännu icke kungjort, men 10 skyttar placerade sig dock över 190 poäng, vilket bådar gott för den slutliga placeringen.

Pistol.

Trots att pistol är officerens och underofficerens tjänstevapen kan skytteföreningen icke uppvisa mera än 64 aktiva pistolskyttar. Av dessa skyttar hava under år 1944 lossats i skolskjutning 11.400 skott och i fältskjutning 4.300. Pistolskyttet upptogs på programmet så sent som år 1943, då denna fälttävlingsgren överfördes från regementets idrottsförening till dess skytteförening. Detta är förmodligen en anledning till att ännu icke flera hittat vägen till pistolskyttebanan. En annan anledning är väl också att söka i kommenderingarna till beredskapstjänstgöring, vilket förorsakar avbrott i skytteverksamheten. Trots att antalet delta-

Husqvarna
skjutvapen
Välskjutande och hållbara
Säljas hos alla Järnhandlare

gare är ringa, kunna dock en hel del mycket goda resultat uppvisas.

Vid rikstävlingen på hemortens banor år 1944 placerade sig regementets lag som nr 15.

Vid V. MID-tävlingen i Falun 8/7 1944 placerade sig sergeant *Ohlström* som nr 1 genom att skjuta 166 poäng med armépistol.

Vid Morgontidningens och Trafikpolisens i Stockholm precisionstävling 27/8 erhöll sergeant *Hjelm* platssiffra åtta bland 300 tävlande.

Den 1/10 besegrade I 14 skytteförening Gävle Pistolskytteklubb och Sandvikens Pistolskytteklubb. Individuellt belade kapten *Karlström* 3. plats och sergeant *Hjelm* 6. plats i mästarklassen samt kapten *Källman*, sergeant *Eriksson* och sergeant *Stolt* resp. 1. 2. och 3. plats i lägre klassen.

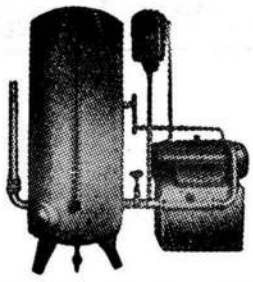
Under den gångna delen av år 1945 ha regementets skyttar blott deltagit i rikstävlingen på hemortens banor. Pistolskyttarna höllo sig här väl framme. Sålunda belade det förutanmälda tremannalaget: kapten Karlström, sergeant Ohlström och sergeant Hjelm platssiffra sex. Femmannalaget erövrade vid samma tillfälle Finlandsveteranernas vandringspris. De bättre individuella placeringarna voro i klass 4 b, guldskyttar: sergeant *Hjelm* nr 5 och sergeant *Ohlström* nr 10. Deras resultat voro goda 173 och 171 poäng.

Den frivilliga skytteverksamheten har även »smittat» av sig på de olika kompanierna. Genom styrelsens försorg hava vissa skytteombud utsetts på de olika komp., vilka hava till uppgift att söka intressera de vpl. för frivillig skjutning. Bästa komp. i fråga om flesta antalet erövrade skyttemärken i förhållande till styrkan var år 1944 5. komp., där sergeant B. Andersson verkat som ombud. Kompaniets styrka var 72 befälselever och av dessa erövrade 58 man skyttemärken. Det är mot ett sådant resultat alla komp. skola sträva. Det har nu lyckats för ett komp., men det kan lyckas för alla komp., om bara intresse och förståelse finnes. Ty målet bör vara, att Kungl. Hälsinge regemente erhåller rangen av att vara ett fullgott skytteregemente.

E. E. Km.

Lantbrukare och Villaägare

Klipp ur denna annons.

Hydrofonanläggning med Skandia utrustning.

DEN KAN HJÄLPA EDER UR EN BRYDSAM SITUATION.

Ifyll här nedan med blyerts!

Undertecknad, som ev. har för avsikt att inmontera en elektrisk pumpanläggning, emotser Edra specialbroschyrer å dylika.

.....

.....

Postadr. .....

ELEKTROSKANDIA

Hamntorget 1, Gävle **Telefoner: 3430, 3434, 5730**

Kaptensbostället Vibyhyttan i Torsåker

Kaptenen Sven Reinhold Örtengren.

Militiebostället i den gamla idylliska bergsmansbyn Vibyhyttan i Torsåkers socken torde redan från början ha varit indelat till fänriksboställe och har aldrig varit anslaget för officer av högre grad. Ty såväl 1727, då en fänrik Frans Vilhelm Knorring var boställsinnehavare, som 1795 nämnes det i gamla handlingar som fänriksboställe. Först vid 1833 års militära löneregleringdisponerades det som kompanichefsboställe för Ovansjö kompani. Troligen har det dock någon tid mellan åren 1795 och 1833 varit stabslöjtnantsboställe. 1831 är det nämligen nämnt som sådant.

Siste boställsinnehavaren var kaptenen *Sven Reinhold Örtengren.* Han var född 1824, kom i tjänst 1843, avgick ur tjänst 1874 samt dog 1897. Ö. blev chef för Ovansjö kompani 1867. Han var, förutom riddare av Svärdsorden, riddare av Norska S:t Olavsorden, vilken förlänades honom för deltagande i arbete med vissa justeringar av gränsen mellan Sverige och Norge. Han var nämligen även v. kommissionslantmätare och en tid även skeppsmätare i Gävle.

Den ursprungliga mangårdsbyggnaden (lilla gården) är av mycket blygsam storlek. Det är en låg envåningsbyggnad och innehåller endast 2 rum och kök, förstuga samt matbod och källare. Golvytan i det större rummet är 6×6 m., i det mindre rummet 3,5×4 m. samt i köket 5×6 m.

Den större gården, också envåningsbyggnad, är byggd i gammal bondgårdsstil och innehåller 4 stora och ljusa rum och kök med ordinär takhöjd. Den uppfördes sannolikt i samband med boställets övergång till kompanichefsboställe, troligen år 1836.

Till bostället hörde ladugård för cirka 8 kor och småkreatur, stall för 3 hästar, sädesmagasin samt tröskmaskinsbyggnad, vars tröskverk drogs av vattenkraft från Hyttbäcken, i gamla handlingar även nämnd som Wij ström och Vibyggeån.

Boställsjorden, till vilken hörde flera s. k. dagsverksgårdar (torp), brukades tidvis av Ö. själv och tidvis genom utarrendering. Till gården hörde även en trädgård, som dock troligen Ö. själv anlagt.

Kapten Örtengren var mycket intresserad av gårdstomtens och omgivningens förskönande och lät omkring husen plantera flera vackra björkar, av vilka en del stå kvar ännu i dag. Även en trevlig, mindre parkanläggning anlade han, som dock senare ägare delvis huggit ned till — ved. Människor utan pietetskänslor! Han lät gräva en liten kanal genom tomten och ledde vatten i denna från bäcken, till både trevnad och nytta.

På gamla dar hade han som hobby att iordningställa bersåer och sittsoffor både hemma på gårdstomten och ute i backarna, och på dessa platser, som han uppkallade

Kaptensbostället Vibyhyttan.

i namn efter sina barn (ex.-vis *Sveaborg, Göta*-Gefions grotta, *Ragnarök*), samlade han under soliga sommardagar gärna omkring sig »främmande» från när och fjärran. Dessa samkväm i det gröna med tillfällighetsskalden, humoristen, sällskapsmänniskan och — för att använda ett nutida uttryck — charmören Örtengren som medelpunkt, voro säkert mycket efterlängtade av hans umgängeskrets och efteråt bevarade som ett ljust minne för livet.

Det var en viss flykt över livet i gamla Vibyhyttan på den tiden, då gamle kaptenen bodde där. Han var patriarken, som, ehuru ej ägande någon uppsjö på denna världens goda, bistod byfolket med både råd och dåd. Krigarhumöret visade sig väl ibland, det både syntes och hördes, men stunden efter var han godmodigheten själv.

Efter kaptenens död disponerades bostället av sterbhuset till år 1913 då det återföll till Kronan. Det övergick sedan i privat ägo.

Skulle inte Staten eller någon välvillig donator kunna gå i författning om friköp och resturering av åtminstone den ursprungliga (mindre) boställsgården, så att den kunde bevaras åt eftervärlden, som ett minne från indelningsverkets dagar?

P. E. W.

Hedesundaknektar i fält

Av Erik Östlund

Det var en vinter under ofredens dagar i början av 1800-talet. Socknens vapenföra män i åldern 18—50 år hade kallats under fanorna för fälttåget i öster. I 14 dagars tid hade mannarna övat sig i vapnens bruk på den vida isbelagda hemmafjärden, där primitiva skottvallar varit uppförda. Och nu voro knektarna färdiga att ge sig ut till striden. Där var korpralen Anders Id från Ölbo, soldaterna Olof Printz från samma by, Holm från Bodtrakten, Lönn från Vinnersjö, den skicklige spelemannen Thyr från Ålbo, Blom från Flösta, Flank från Bäck, Holm från Harv och många fler. En trumslagarpojke var också med i truppen, nämligen 14-årige Olof Kihlström från Flösta.

En gnistrande kall vinterdag ställdes färden till krigsskådeplatsen i de tusen sjöarnas land, dit truppen anlände efter en påfrestande mångmilafärd. De svenska förstärkningarna behövdes mer än väl. I februari 1809 gingo ryssarna över gränsen och då tarvades mycket folk för att kunna bjuda fienden stången. Det blev ändå mest motgångar för de svenske och deras vapenbröder finnarna. Det ena bakslaget följde på det andra, ty manskapet var inte tillräckligt rustat för ett vinterfälttåg. Och till råga på allt hade fästningskommendanten vid Sveaborg låtit muta sig av fienden och gjort fästningen försvarslös genom att stöpa bly i kanonmynningarna — så har en av bygdens berättarkunniga förtäljt. Trots Sveaborgs fall inträdde en vändning till det bättre i krigstillståndet — även om den blott var tillfällig. Ryssarna måste ge vika vid Sikajoki älv och vid Lappo och Savolaks m. fl. ställen. Men ryssarna fingo förstärkningar och sedan kommo motgångarna för de svenske slag i slag.

Den kalla vintern gick, våren kom och det vart sommar och höst och ännu en svår vinter därpå. Nu finna vi knektarna hemifrån förlagda i en övergiven finsk bondgård. Stämningen i lägret är just inte den bästa. Det är en samling trötta och nedslagna män, som fått utstå otroliga strapatser och umbäranden »i eld, i blod, i frost» ... Och nu kom också hotet om svält smygande. Ryssarna hade nämligen lagt beslag på de svenskes tross och dessutom tagit med sig allt ätbart som fanns i byn. De hade slaktat alla kreatur i stall och ladugårdar, ja, t. o. m. hundar och katter hade fått stryka med. Det fanns visst bara ett enda stackars kattkräk kvar, men hur kunde detta förslå för så många hungriga krigarmagar. Värst var det för »Holm-Gösse», som var så stor i maten. Mitt i stridens hetta kunde han bli hungrig i en hast, och då brukade han gömma sig undan i något hörn och sätta sig att äta. Nu var det i alla fall slut med »sötebrödsdagarna» en tid. Krigarna fick ingen annan föda än en matsked krutblandat brännvin som dagsranson.

*

Nu är det kväll i deras läger. Då och då bärs en sårad kamrat in och läggs ner på en primitiv bädd på golvet i bondgårdens storstuga. I ett hörn sitter »Holm-Gösses» namne från Bodtrakten. Han ser ut att ha haft det ganska hett om öronen. Piken på hans kask har slagits krokig av en fräsare, som strykit tätt över huvudet på honom. Den gången var det nära ögat, men han klarade trots allt livhanken. Hans kappa ser faktiskt ut som ett såll på bröstet, så många kulhål har den fått. Men inte heller den salvan bekom honom något, och det tack vare att han hade psalmboken liggande i innerfickan. Och som tur var tog ryssens »peppar» just på den fläcken. Tur var det ju också att psalmboken var så stor som den var. Soldaten Thyr försöker att lätta upp stämningen med en glad fiollåt. Han hade också varit illa ute ett tag, kulorna veno om honom så det var rent förskräckligt. Men Thyr fångade helt enkelt kulorna i hatten och skrek »lortryssar». Det kunde ingen av kamraterna göra om, men Thyr hade en rödbokstävig svartkonstbok, som han fått av en finnkärring, och på den som hade en sådan, bet varken kulor eller krut. Framför stockvedsbrasan sitter trumslagarpojken och läser i psalmboken, som mor skickat med honom och bett att han skulle ta fram och läsa i när det var som besvärligast. Han ser blek, trött och utsvulten ut och hans kläder hänga som trasor.

Åter kom en vår och sommar följde på den. Mot höstkanten upphörde stridigheterna och det ordnades för

Jordbrukarbanken

- fullständig bankrörelse -

DROTTNINGGATAN 35, GÄVLE

TELEFON 2741, 3030, 2424

hemfärd. Men nu var det inte så många hedesundaknektar kvar i truppen. En del hade stupat på ärans fält, en del lågo svårt sårade och väntade på slutet, bland dem Lönn från Vinnersjö. Anders Id och Olof Printz fingo heller inte följa med hem ty de voro tillfångatagna. De blevo i stället förda till Petersburg, som den ryska huvudstaden då hette.

Under lediga stunder i krigsfångelägret brukade Anders Id fördriva tiden med att dikta visor. Jag har på skrivbordet originalet till hans nötta visbok, som är på 16 sidor. I »En Wacker Wisa» skaldar Id så här på ett ställe: »Lätt käjjsaren oss uppställa och nedsabla uti grund eller ock med skott nedfälla, men wi i rysker tjänst ej går, som än hör Gustaf nämnas, kanhända inom några år för denna falskhet hämnas.» I en annan visa talar han om att det var magert med kosten i krigsfångelägret och att daglönen var fem kopek. Deras dag började med att de fick gå 17 werst till arbetsplatsen, och därpå måste fångarna arbeta under hugg och slag. När arbetet sedan var slut för dagen fingo de marschera den 17 werst långa vägen tillbaka till Petersburg.

*

Hemma i Hedesunda visste de anhöriga ingenting om de två krigsfångarnas öde. Det gissades både hit och dit, och när år efter år gingo började man hålla för troligt att de rent av stupat i kriget. Efter ungefär fyra års fångenskap rymde dock de båda från Ryssland och lyckades ta sig hem efter många äventyr och lidanden. Anders Ids hustru stod för övrigt just i begrepp att gifta om sig när han kom hem till sin lilla stuga i Ölbo.

Glädjen över de saknade krigarnas återkomst kan lättare tänkas än beskrivas. Snart kom dock malört i glädjebägaren. En av de hemkomna knektarna drunknade i Dalälven och de övriga fingo efter en tid åter dra i fält. Det var 1814. Och den gången ställdes kosan mot Norge med dåvarande kronprins Karl Johan i spetsen för svenskhären. Det stupade så mycket soldater på Kristianias gator, sade vår berättare, så man skulle ha kunnat resa en fjortonfamnarsmila av deras gevär. Men även från detta krig kommo Anders Id, Olof Printz, trumslagarpojken och flera andra hem med livet. Till sist måste även dessa knektar lägga ned vapnen och vandringsstavarna för alltid. Efter ett oroligt och mångfrestande liv fingo de göra den sista färden till sockenkyrkogården. Som en sista hedersbevisning smattrade gevärssalvorna vid de öppna gravarna. Under gräsbevuxna och glömda kullar slumra nu dessa hjältar från ofredens dagar. Men minnet av deras gärningar såväl på ärans fält som i fredligt värv skall leva i generationer.

men militärekiperingen har

LIDHOLMS
DROTTNINGGATAN 30

Jacob Wennberg
AKTIEBOLAG
Nygatan 41, Gefle
Telefon:
NAMNANROP
"Jacob Wennberg"

Välsorterade avdelningar för

JÄRNVAROR
VERKTYG
SPORTARTIKLAR
HUSGERÅD
RADIO

Soldaten och spelmannen Thyr

Av Hugo Skogh

Thyr var både soldat och spelman. Spelman var han innan han drog ut i finska kriget, och trolla fick han lära sig mot slutet av kriget. Och en sådan spelman han blev sedan! Svartkonster fick han lära sig av en finngumma, som han slöt sig till sedan han fått höra att gumman därhemma i Sverige inte var honom trogen. Därför kunde han samla ryssarnas kulor i hattkullen, där han stod mitt i värsta kulregnet och småsjöng. Det där skaffade honom stort anseende men även fruktan i hembygden.

Alltsedan sin hemkomst till Hedesunda var han rotlös. Han gick omkring och spelade, drack, trollade och höll till, där det bäst passade. Tog det slut i dryckeskärlet smällde han kniven i väggen och höll under glaset och fick vad han önskade. Det var denne Thyr, som satt på Främlingshems gästgiveri och spelade en gång, så att stolar och bord, fat och kastruller dansade i takt till hans fiol. Det gjorde han på festens tredje dag, sedan brännvinet tagit slut och pojkarna lovat att skaffa ett kvarter till. Men den gången blev det tomt i danssalen.

Mycket var den soldaten och spelmannen med om, men nu skola vi berätta, hur det gick till på påskdansen. Till påsken hörde ju i gamla tider en äkta påskdans. Då slogo sig byns flickor och pojkar tillsammans och ställde till med dans i någon av byns storstugor. Då dugde det inte, att utanvessarna kommo och snappade till sig byflickorna. Hände det sig att utanvessarna blevo för närgångna, dallrade storsmockan i luften.

Ibland hände det att en del byar inte ställde till med någon påskdans. Pojkarna i en sådan by drogo då vanligen till en annan by, där dans var anordnad. Seden var dock den, att utanvessarna skulle stanna kvar i förstugan mellan danserna. Men ingen sade något, ifall de någon enstaka gång bjödo upp en flicka, bara de efter dansens slut drogo sig undan till förstugan, där de betraktades som mindre farliga rivaler. Det var bara bypojkarna förunnat att vara inne i storsalen tillsammans med flickorna. Det hände väl inte så sällan, att det stod en yngling där i förstugan och led svartsjukans alla hemska kval.

*

Den här påsken hade byungdomen i Östeveda ställt till med påskdans. Då skulle man ha en storspelman och så tingade man Thyr. Där satt han i spiselvrån och gned stråken över strängarna och spelade av hjärtats lust, ty han hade fått starköl och var på gott humör. Det kunde man höra på låtarna, ty det var fart och kläm över dem på ett särdeles vis. Pojkarna smällde storstövlarna i trägolvet och skreko och hojtade, där de virvlade om med de granna och lätta bytöserna.

I förstugan hade en hel del pojkar från angränsande byar packat ihop sig. Man kunde se dem slinka bortom knuten och komma tillbaka litet mera säkra i truten. Åja, bypojkarna voro inte en smula bättre själva, för det fanns gott om starköl i karet i ena hörnet av salen. Det var alldeles som om det gick lättare att prata med flickorna efter några präktiga dragnaglar, som ristade strupen het.

Bland utanvessarna i förstugan stod Piparudds-Lasse och såg arg ut. Han var välkänd i hela socknen. Det var en grann och ståtlig karl, och flickorna kastade gärna ett öga till honom. Kanske det var härför, som pojkarna inte kunde tåla honom. Piparudds-Lasse var en baddare att slåss och han var inte sen att göra det för en flicka.

Nu hade Piparudds-Lasse »fått ögon» av en grann flicka därinne i dansalen. Hon hade smilat och lett så vänligt under dansen, att Piparudds-Lasse blev alldeles betagen. Nu retade det honom att han inte kunde komma på tu man hand med flickan.

Där stod han i dörröppningen och fick se, hur en av bypojkarna lade sig ut för flickan. Vreden och svartsjukan började sjuda inom Piparudds-Lasse. Pojkarna i förstugan försökte lugna honom. De ville helst slippa bråk.

Man visste allmänt, att Piparudds-Lasse stod i intim kontakt med den lede själv. Med hans hjälp var det väl han så när dansat livet ur flickan vid färjsundets dansbana. Mitt i dansen hade flickan skrikit till och betett sig som tokig. Hon pekade på räcket och ropade, att själve greve Hornper satt där och dinglade med benen och grinade styggt mot henne. Flickan miste så när förståndet och sedan dess dansade hon aldrig mer. Man påstod att Piparudds-Lasse var kär i flickan, som inte besvarade hans kärlek. Det var straffet det.

Nu var pojkarna i förstugan litet ängsliga för att Piparudds-Lasse skulle komma på någon liknande idé.

SUNDSVALLS ENSKILDA BANK
AKTIEBOLAG

Kontor i Gävle: Drottninggatan 28

Ett beredskapsbrev:

Det var på våren 1945. Vi låg i fält, snön låg ännu kvar i fjällen och det var det allra härligaste skidföre, som man kan tänka sig. I mitten av april månad, då solen sken över fjällen på en av Sveriges sommar som vinter vackraste turistorter, kom vår kompanichef, löjtnant Vrang, på den strålande idén, att vi skulle göra vår majbrasa på en fjälltopp. Brasan skulle kunna ses på långt avstånd över bygden, så att även bygdens folk skulle få njuta av det vackra skådespel, som vi hade tänkt, att denna majbrasa skulle bli.

Det blev några arbetssamma dagar, då vi fraktade upp all ved och material, som behövdes för brasan. Men det gick, humöret var det allra bästa och snart hade vi en ganska stor hög av ris och grenar där uppe på fjället. Men vi var ändå inte riktigt nöjda, för när vi hade skaffat en sådan stor kase borde vi även ha ett litet fyrverkeri där uppe på toppen. Vi gick och tänkte på hur vi skulle kunna ordna en dylik sak, då det var någon som kom på idén att vi skulle försöka med närliggande hotell och pensionat. Vi åkte till några hotell och hörde oss för. Det gick fint. Vi fick ihop så pass med pengar att vi kunde köpa in lite fyrverkeripjäser.

Dagarna gingo och snart var den stora dagen kommen, då det hela skulle gå av stapeln. Vi hade ordnat ett skapligt program för denna kväll. Först fick vi kaffe med bröd, sedan sjöng vi några allsånger medan vi väntade på att grabbarna skulle hinna upp och sätta detta ståtliga skådespel igång. Sedan gick vi ut vid niotiden på kvällen, då det hela skulle börja, vi sjöng några fosterländska sånger och hade även ett par facklor tända, det var verkligen tjusigt, tyckte vi. Tyvärr hade under tiden en dimma svept sig över fjället, men vi väntade ändå i största spänning. När det hela började såg vi dock knappast någonting av skådespelet, för brasan verkade som en stjärna på himlen och fyrverkeriet såg ut som ljussignaler. Plötsligt hördes en skarp signal på telefon från exp., jag tror nästan att alla blev likbleka för vi trodde att nu blir det Norge i stället för att få en svängom på dansbanan. Men lyckligtvis var det bara en av hotellägarna som ringde och frågade om han inte skulle få någon valuta för de pengar, han hade skänkt oss. Som tur var svarade kompanichefen, så han ordnade det hela. Sedan bar det iväg mot dansbanan, vi hade vår aktade kompanichef i täten. Vi sjöng även några sånger, medan vi gick mot vårt efterlängtade mål, dansbanan. När vi kom dit spelade vår eminenta orkester upp till dans. Orkestern bestod av ett dragspel, gitarr samt fiol, man kunde inte önska sig något bättre. Det var bra med flickor denna kväll, om jag inte misstar mig var det tjugosju, så det var fart från början till slut, men orkestern måste ju ha en paus på kvällen. Under pausen hade vi ordnat ett litet uppträdande, där vår avhållne kompanichef medverkade och tog de flesta poängerna för kvällen, vilket han var värd, för han var verkligen bra. En sådan kompanichef får man leta efter med både ljus och lykta, för han vet, vad han gör både såsom sällskapsmänniska och militär. Vi fortsatte med dansen fram emot småtimmarna. Det började minska med folk på dansbanan, och vi styrde kosan hem mot förläggningen nöjda och glada. Fjällvärlden låg där som en vacker tavla, man såg sjön ligga spegelklar, fjällen och skogen speglade sig i dess vattenyta och fjällbäckarna porlade. Orrarna började spela, alla skogens fåglar sjöngo sin morgonserenad. Vår, det började bli vår där uppe i fjällvärlden, man riktigt kände, hur man kom i en annan värld. Det var som att komma till ett sagoland, en drömvärld.

Eder *Rune Nordström*, »43:a».

— Nu tar jag strängarna för spelman, viskade Piparudds-Lasse till en av pojkarna, varefter han spottade ut genom dörren som ett tecken på, att det inte var värt att opponera sig.

— Näij, var inte dum gosse.

— Strunt i det. Se här gosse!

Piparudds-Lasse röck i detsamma några hårstrån ur huvudet och lade dem under tröskeln till storstugan. Pojkarna anade, att det var svartkonst. Man hade hört så mycket om denne man.

Dansen fortsatte sin gilla gång i storstugan. Ingenting hände och man hoppades i förstugan, att det hela inte hade någon betydelse. Thyr spelade den ena polskan efter den andra. Pojkarnas skratt och flickornas fnitter blandade sig med tonerna, som banade sig väg ut i vårnatten bort över den lugna fjärden. Det var alldeles omåttligt varmt i danssalen också, så starkölet minskade.

Månen hade gått upp och stod mitt på himlen och kastade skuggor nere bland markens buskar och träd.

Thyr spelade upp en vals. Piparudds-Lasse gick ut i danssalen och bjöd upp sin flicka. Ingen lade så noga märke till dem och hur de pratade och nickade. Flickan tog inte ögonen från den granna pojken, som tydligen redan hade tjusat till henne ordentligt.

Dansen tog slut. Piparudds-Lasse var tvungen att gå ut i förstugan igen. Men han såg inte längre arg ut. Han anförtrodde pojken, som var invigd i hans plan, att tiden var inne. De två drogo sig mot utgångsdörren för att avvakta händelsernas gång.

Soldaten och spelman Thyr hade blivit törstig och gick över danssalen bort till starkölskaret. Han sade några skämtsamma ord till flickorna som vanligt var, innan han åter satte fiolen till hakan för att klämma i med en låt. När han då hörde stråken mot strängarna, hördes ett knastrande ljud och en svordom från spelmannen. Alla strängar hade brustit, och taglet på stråken hängde slakt som en korumpa.

— Nu springer vi, för det är hög tid, sade Piparudds-Lasse och sprang ut i vårnatten.

Det var även hög tid, ty hela danslaget med Thyr i spetsen kom utsättandes under skrik och skrän. Spelman anropade ondskans alla andemakter, där han med stråken i hand ledde jakten efter Piparudds-Lasse.

Piparudds-Lasse smet under golvet till en lada, där han skadeglad låg och såg, hur danslaget med Thyr i spetsen drev klappjakt efter honom över ängar och åkrar.

När alla voro borta, kröp Piparudds-Lasse fram från sitt gömställe och tillsammans med flickan, som väntat på honom, vandrade han bort i den månljusa vårnatten.

Intervju med Stintan

Av Göran Jonzon

Om man talar om kvinnor och landskap och därvid menar Selma Lagerlöf och Värmland, eller Värends Blenda och Småland, så måste man genast skynda sig och säga: Delsbostintan och Hälsingland. Sedan kan man ju sammankoppla mer eller mindre berömda kvinnor och landskap, jag höll på att säga i det oändliga!

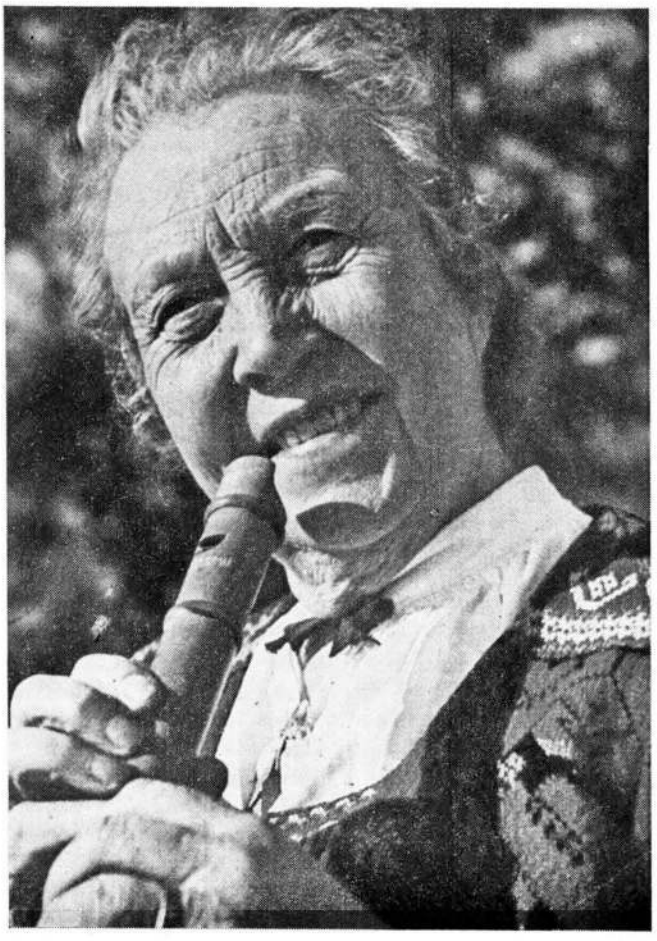
Men om vi håller oss till de redan exemplifierade — här kan väl i rimlighetens namn inte gärna uppstå komplicerade situationer som i »Sköna Helena»: »Tre gudinnor syntes strida, vem av dem som skönast var!» — framstår klart, att ingen har som »Stintan» — så älskar svenska folket att kalla henne — stigit upp ur sitt landskaps gemyt, förkroppsligat det i en så hjärtegod uppenbarelse, som vi vant oss att se och höra på Skansen, när hon är Hälsinglands ambassadör, eller hon uppsökes av Sven Jerring med mikrofonen, eller våra egna bygder hälsar henne välkommen i fyllda lokaler.

Vi hälsingar — vi säger gärna »vi» i sammanhang med vår »Stinta» — är inte litet förmätna, när vi gör anspråk på att kalla henne vår. Visserligen betydde Hälsingland i forna dagar allt land norr om skogen Ödmården i Gästrikland; de råmärkena bilda ändå en för liten ram för Stintan, som snart sagt hela svenska folket med kungahuset i spetsen vill kalla för »vår».

Man hör ibland elaka historier, som kunna vara verkligt roliga. Det är stundom bara det felet med dem, att de roa på någon annans bekostnad, att någon till slut lätt blir sårad och ledsen. Så är inte Stintans historier. Och vad kan det vara för något särskilt med dem?

Må man då först besinna, huru Stintans rötter gå långt tillbaka i tiden i Hälsingland. Prästdotter från en av Hälsinglands vackraste socknar Arbrå, tillhör hon en släkt av gammal hälsingsk bonde- och präststam. Bland många syskon växte hon upp i närhet av Ljusnan, bergen och de stora skogarna. På många håll i socknen hade hon släkt och vänner, vilka hon ofta gästade. Där upplevde hon gammal god bondekultur, lärde sig älska den, än som gammaldags fromhet eller sund vishet, än som den blommande humorn i arbete och vila, i fest och vardag. Stintan blev en bygdens vänsälla dotter och en rik mottagerska av det bästa i denna bygds kultur. Ytterligare intryck erhöll hon under konfirmationstiden, när hon »gick och läste» i Delsbo. Hon hade ett ovanligt »komihåg» för alla historier. Likaså för gamla visor och vallåtar, som bevarades särskilt av fäbodstintorna, när de om somrarna vistades i »boerne» (fäbodarna) med kreaturen.

Men det var först i Gävle, där Stintan hade plats på Norrlands-Postens expedition, som hon kom att uppträda som »berätterska». Det var vid en basar. Då berättade hon historier från Hälsingland och sjöng bondvisor, klädd i Delsbodräkt. Detta fick doktor Hazelius på Skansen mycket snart vetskap om, och av hans kända energi kom det sig, att Stintan år 1895 vid Skansens tredje vårfest satt och berättade, spelade och sjöng i Bollnässtugan, där hälsingehistorierna bejublades av stockholmspubliken, och de vackra låtarna framlockade minnen av fäbodstintor och lunkande kalvar och kor i vallgatorna för alla som någon gång kommit i kontakt med livet på en norrländsk fäbod.

Delsbostintan med vallpipan.

Ja, det var då det! I höstas fyllde Stintan 75 år trots svenska folkets protester och i år kan hon fira 50-årsjubileum som »Delsbostinta» på Skansen. Vad hon hunnit med under dessa år både som populär radioröst och berätterska på Skansen, i hela Skandinavien och Amerika, samt som doktorsfru och mor till sex duktiga barn är beundransvärt. Hon tillhör den sortens människor, som allt vad de ta itu med, lägger sig till rätta för. För ett par år sedan uppträdde Stintan på folkhögskolan i Forssa, och i samband därmed bad någon författaren sjunga bl. a. Martin Kocks En gammal lek. Men där fanns ingen som ville åtaga sig att ackompanjera. Det hörde Stintan och så sa hon: »Ja läre' fäll hjälpa dä, ja då, gôsse!» Och den då snart 75-åriga rara tanten med silverhåret lekte så flinkt över tangenterna, att det var en fröjd att höra!

I hennes vackra Norr Mälarstrandsvåning kommo vi att tala om Hälsinge regemente och den anknytning hon fått därtill. Särskilt erinrar hon sig då 300-årsjubilet, då både konungen och ärkebiskopen voro närvarande.

Gå till SGS **när det gäller** ***kvalitetsvaror***

STOCKHOLM-GÄVLE SLAKTERIFÖRENING

Man hade satt upp ett kolossalt tält, och från samma talarstol, som konungen och ärkebiskopen talat, skulle Stintan berätta historier. En viss tid var anslagen därtill,, ty sedan skulle hon till Strömdalens restaurant för att berätta för alla officersfruarna, till vilka hon blivit inbjuden. Hon drog flera av sina historier under skratt och livliga anrop från gamla knektar, som rest ner för att uppliva gamla minnen. Men värst var, att hon skulle inte få sluta att berätta, när tiden var ute! Knektarna blockerade utgången och gav sig inte, förrän hon berättat ytterligare en mängd historier. När hon sedan gick ut till bilen, betydligt försenad, följdes hon av knektar, som ville tala om, att de kände flera av de agerande i Stintans historier. Så kände hon, att någon »pôta» henne i ryggen, och när hon vände sig om, var det en knekt, som gav henne ett grant rött äpple med orden: »Här ska Du få, Stinta, åv en gammal knekt, för allt role' Du har berätta för oss!» Och med det tillvunna äpplet i handen gjorde hon, en Afrodite lik, sin entré bland de väntande officersfruarna på Strömdalen.

Militärhistorier har Stintan gott om, och några av dem hon berättat för mig, skall jag söka återge här nedan. Många har med säkerhet hört en del av dem förut, men det är nu en gång så, att när Stintan berättar, blir det aldrig för många gånger.

Den första är aktuell för alla, som haft anledning söka sig till regementets skjutbana, i vars förrådslokaler envåldshärskaren, indelte furiren m. m. Trygg från Forssa residerar.

Den lyder: När dåvarande kaptenen Nauckhoff, känd för sin slagfärdighet och förmåga till sista ordet, kom till regementet, råkade han ofta i dispyt med Trygg, om vad som för tillfället vore klokast att göra. De hade alltid olika meningar, och Trygg blev oftast uppretad på Nauckhoff, när han förlorat en »duell». Vid ett tillfälle hade de »varit ihop sig» igen, och Trygg hade åter dragit det kortaste strået. Då kunde inte Trygg behärska sig längre, utan utbrast: »När kafften kommer till helvete, då bli'nt fan gammal, där int'!» (Observera att han sade »när» och inte »om»!)

Stintan tycker det är roligt att se, hur de gamla knektarna fröjdas, när de någon gång efter slutad tjänst, få återse regementet och kanske även skruda sig i uniform. Därvid erinrar hon sig en gammal knekt på Västerbottens regemente som »på gammeldagarne feck en så'n ohjälple' lust å sätt' på säg uniformen. Han va sta å leta i kista oppå skullen å plocka fram helaste uniformen. Osså tog'n på'n. »Å tro mä pôjkar, når ja feck på mäg uniformen, så varst ja så tvärarg å morsk, så ja getta ut å dräpa katta!!!»

Hälsingarna och särskilt »dellborna» ha ju ansetts vara stridslystna på olika sätt. Nu är det nog inte så farligt med det, bara de tas på rätt sätt. Men de tycker om att mäta krafterna på allehanda sätt och att »munhuggas». Och de gilla inte »pjåsk», utan vill gärna ha ett dräpande svar. Det framgår av följande:

»Dä va en gång i tia e kärring som hadde ett hemman i Mohed. Ho va så att säga husbonn på gårn, men hä va'nt nån skam för karn, hä'e — för han va dö, han!!

Dä där kärringa va känd för te ha ett ohjäple elakt humör å särskilt bruka ho skälla på militärn, som trampa ner för'a. Dom som vetta åv, hur argsint ho var, getta'nt gå förbi där, dom int', utan geck heller kring.

Men nu hadde dä komma en ung kafften te Hälsinge regemente, å han va sörlänning å känna'nt alls ve hälsingarna 'nte. En dag va'n på marsch me kompani sitt å kom gåenes förbi gårn, där de där käringa bodde. Ho ut å skällte ätter vanligheta å mena på att han trampa ner för'a. (Dom hadde fäll sutte ätter dikeskanterna å rasta nå lit, måvätta!) Ja, kafften blev brydd han å villa betala va dä kosta. Då sa kärringa: »Ja», sa na, »dä va en kafften här i fjol å, som geck å trampa ner för mä, Unge hetta'n, å ja skällte på han, å. Men då rev'n opp e femma ur plånboka å så sa'n: »Där har du, de fördônade kärring, å håll käfften! Dä va kar dä!!!»

Före de sista krigsåren kunde man nog säga, att en stor del av allmogen, framförallt i norra och västra Hälsingland, inte var, vad man skulle kunna kalla militärt allmänbildad. Inte ens när det gällde gradbeteckningar och därtill hörande »grannlåt». Särskilt alla »stintorna» tyckte nog att »dom var pojkar allihopa» och bemötte samtliga militärer synnerligen kamratligt. Man visste inte hur bra man skulle ordna för »krigsknektarna», när dom drog förbi.

Så hände sig en gång, att det var stora fälttjänstövningar i Ljusdal med deltagande av trupp och befäl från stora delar av vårt land. Allmogen var intresserad av all »nymodigheten» och deltagande i värmen. I alla »grindhål» stodo »kvinnfolk» med kopparämbar fyllda med mjölk eller dricka och ropade: »Kom hit å drick ni pôjkar å släck törsten!»

Man erbjöd sig att betala, men det gick inte alls för sig, utan då blev svaret: »Ni få fäll göra igen, ni, åt våre pôjkar, når dom kommer ut!» (Som bekant bruka hälsingarna »göra igen» både när det gäller gott och ont.)

I somliga gårdar stod kaffebordet dukat med saffransbröd och »grannbulla», och »kaffehurran» var klar. Och aldrig har väl »militärn» blivit så »plägad» förr!

Så i en storbondgård där i Ljusdal hade nu »matmora» kaffebordet i ordning som alla andra sockenbor, och så »var hon ut» på landsvägen och »hitta» några knektar: »Kom in å drick kaffe där'e mäg, ni pôjkar», sa hon.

»Å då var dä självaste generalen å alla hanses officerare ho hadde hitta på!»

»Nu satt dom i storstuga ve kaffeborde å duppa å berömde alle gosakerne. Å matmora va så fäjen att dom höll till goe' å la i å duppa. Å så sa matmora åt en i sällskape': »Ocken är ni då, som är så fin å grann?» »Jag är general», sa han. »Håå, ä ni hä», sa hon. Ho blev int' nå brydd, för ho vetta'nt, hur fint dä var.

»Va hette' ni för slag då?» sa ho. »Jag heter greve de la Gardie», sa han. »Håå, gör ni hä», sa hon. »Va ä greve för slag då?» sa ho. (Ho vetta'nt dä ho, för vi ha allri havve så tjockt av de slage hemma i Hälsingland, vi'nt.) Då varst'n nära på brydd å fundera en stunn å så sa'n: »Jaa, greve», sa'n, »greve, dä nåt som går i arv, dä, från far till son». »Håå, sa gumma, »dä som arvsynna, dä då!!!»

Så kommer en historia, som läsarna le igenkännande åt, nämligen »kafften Svinhugge». Dess avgörande slagfärdighet representerar utmärkt mången hälsingebondes replikskärpa:

»Dom hadd' en kafften på Hälsinge regemente ett varv, som var adelsman. Dä van't så tjockt av dä slage på den ti'a, annars' e. En där hadde ett gammalt å fint namn, han, fast hä låt'nt nå fint, når en säger'e — han hetta kafften Svinhugge! Dä va'n rejälan kar, så han va'nt nå högfarde' eller nå'nt. Så var'e ett varv, som han gjorde en långmarsch me kompani å komma åt Bollnäs. Mitt i sommarn var'e å ohjälpligan varma. Å kafften han såg att pojkarna varst jussom trött å svettig å nergådd. Då tyckte'n dom borda få vila säg ett skuss. Dä här va nyss före slåttan, dä, å oslage. Kafften kommendera in dom på e täckt, han, å sa dom skulle lägga säg å tuldra i gräse'. Å dom van't sen å göra som kafften sa en där gången int'! Å där låg dom å bredde ut säg å gnessa på gräse. Men når bonn feck si täckta full av krigsknektar, så varst'n flygane sinnig. Int' precis för dä dom var där int', för hadde dom fräga, så hadde dom fått lov, för hälsingarna är spendersam dom, men dom vill bli lite krusa ibland. Men att dom geck in å la säg på täckta olovanes, dä gilla'n inte'e. Han bar åv dit å feck tag i kafften Svinhugge å skällde ut'n ohyggli. Kafften fresta kom imilla å säga nå ol, han, men hä va täfft, hä, för bonn geck på hela ti'n, han, jussom en maskin. Men te slut så va bonn tvungen å dra a'an, å då passa kafften på å sa: »Vet Du inte hut karl! Ska Du vara så där ovettig! Vet Du inte, vem jag är? Jag är kapten Svinhuvud på Hälsinge regemente!» Å då svara bonn: »Dä ger jag attan i, ocke dä hugge eller rômpa på svine. Ja har vare i timmerskogen hela'n här vintern, så ja ä le fläsk!!!»

Stintan har en gång yttrat: »Jag tycker mig alltid ha det bästa utbytet själv, då jag står inför publiken och får blicka in i alla dessa glada, intresserade och vänliga ansikten, som le mot mig. Och då har jag många gånger tänkt: »var finnas alla de där elaka och stygga människorna, som man så ofta hör talas om? Jag träffar dem nästan aldrig!»

Vi alla hennes beundrare fråga: »hur ska man kunna vara annat än snäll inför en så innerligt hjärtegod uppenbarelse?» Om än Stintan den 4 november 1944 fyllde 75 år och sålunda hunnit glädja flera generationer, så kan man dock fastslå, att det varma leende, hon möter en med, är ungt. Det är som blickar man in i en uppdagad källa till livet, fylld av glädje, humor och förstående kärlek till allt mänskligt. Hennes konstnärskap har fått sin äkthet genom att vara framsprunget ur denna lyckliga kombination av egenskaper. Vare sig en konstnär eller vem som helst övrig reflekterar över den gestalt Stintan utmejslat, är den värdefull, därför att den påvisar, hur personligheten måste bibehållas och utvecklas för att livsverket skall bli det bästa. Mig synes hon uppfylla, vad Salomo besjunger i sitt lov till en idog hustru: »Kraft och heder är hennes klädnad, och hon ler mot den dag som kommer».

Vid behov av

Tobaksvaror

och

Rökutensilier

vänd Eder med förtroende till

BENGTSSONS TOBAKSHANDEL

GÄVLE

Nygatan 25 Tel. 1869

Vid behov av belysningsarmatur elkaminer eller kokplattor besök vår utställning

Nygatan 36

Stor sortering till förmånliga priser

Elkompaniet

NYGATAN 36 HÖRNET AV CENTRALGATAN

GEFLE Tel. 2837, 2827

SPENNARE, ett båtsmansnamn på Granön

Av Per Wikberg

Per Wikberg, som är arbetare i Norrsundets sulfatfabrik, har på senare år slagit igenom som författare. Hans tredje roman, »De bröto bygd», har för kort tid sedan belönats med första pris i en litterär tävlan, anordnad av Kooperativa förbundets bokförlag och tidningen Vi.

»År 1660 överfördes Skog från soldatsocken till båtsmanssocken under båtsmanshållet, ett sorts indelningsverk för sjöstaten. Antalet ordinarie båtsmän var elva och de extra ordinarie eller 'fördubblingarna' var lika många.»

Ovanstående är hämtat ur en nyligen från trycket kommen bok, redigerad och till stor del författad av kyrkoherden i Skog, Nils C. Humble. Boken heter »En socken på Ödmorden» och saknar väl sin like, evad det gäller skildringen av en lantkommuns uppkomst och utveckling.

Att överföringen till båtsmanssocken skedde berodde väl helt och fullt på byn Granön nere vid kusten. Tidigare hade det inte varit till fullo klarlagt, om byn borde tillhöra Hamrånge i Gästrikland eller Skog i Hälsingland. Det hade utretts en segsliten gränstvist mellan hälsingar och gästrikar, innan Skog med visshet kunde räknas som kustsocken.

Den fixa punkten vid Tönnebro var bönderna på båda sidor gränsen eniga om, men gränsriktningen ned till havet var trätoämnet. Så på lagmanstinget 1620, enligt ovan nämnda bok, beslutades om synerätt vid Tönnebro, och därifrån drogs gränsen ned till Dyviken; nuvarande Döviken omedelbart norr om Axmar bruk.

Så kom då byn Granön med vidsträckta skogsområden att helt och fullt tillerkännas Skog; dit byn alltid räknats, trots osäkerhet i gränsfrågan. En kuststräcka på c:a sex kilometer skänkte nu Skog kustsockenvärdighet och förde den under båtsmanshållet.

Kustbyn, som förorsakat överföringen, fick också lämna jord till ett båtsmansställe. Flera minnesgoda gamla på Granön kan också nämna tre båtsmän — alla med namnet Spennare — som de sett i både vardasslit och båtsmansstass.

I boken om Skogs socken finns också två båtsmän Spennare nämnda. Först år 1716 börjar dödboken i Skog, och år 1719 antecknas båtsman Jonas Persson Spennares död. Han var tjugofem år. 1790 tackas i Skogs kyrka efter båtsman Per Spennare, 27 år. Var månne granöbåtsmannen med i Viborgska gatloppet?

Den äldste av de båtsmän, granöborna ännu minnas, hade sitt båtsmanställe en bit nordväst om Granö by, i närheten av byn Sillvik, där en bäck går i krokar och buktningar ut mot Granöfjärden. Platsen heter än i dag Krokarna, och båtsmannen kallades Krok-Spennar'n.

Att denne båtsman Spennare var en krutgubbe av gamla stammen, kan utläsas i historien om hans ilskna getabock, som dog för sin stridslystnads skull.

Den ilskna bocken satte en dag båtsmannens tålamod på allt för hårt prov. Båtsman Spennare beslutade att bocken för en gång i livet skulle få stånga sig förnöjd. Han hängde upp en sexkannors järngryta i en nättäln på stegen upp mot taket. Sedan han satt grytan i gungning släpptes bocken lös. I allt vidare svängar pendlade den tunga järngrytan, och allt våldsammare mötte bocken med hornen. Det blev hårt mot hårt. Sexkannors-grytan höll dock, men det gjorde inte bockskallen. Han stångade ihjäl sig.

När Krok-Spennar'n tjänat ut, övertog en ny Spennare hans båtsmansnummer. Men den Spennaren var ingen granöbo av släkt och födsel. Den nye var stockholmare. Han hette Napoleon Napolenius Snäll Spennare. Han talade genuint stockholmsspråk, och bara det ställde honom utanför bygemenskapen. Ingen lantbo har väl ådragit sig så mycket löje för sitt tal i Stockholm som denne båtsman ådrog sig för sina väl uttalade ord på Granön. Det blev dock mest bak båtsmannens rygg lustigheterna tog sig uttryck. Hans båtsmanslabbar var heller inte så farliga, men se hans tunga ...

På grund av det myckna napol i namnet, fick han av byfolket heta Pol-Spennar'n.

Kött - Fläsk
Charkuterier
högsta kvalité.
BRODÉNS LIVSMEDEL
GÄVLE - Telefon 1520 - 393

MILITÄREKIPERINGEN
i Gävle
CARL A. OHLSSON
DROTTNINGGATAN 23
GÄVLE

Och hans båtsmanska var heller inte från Granön — nej, inte ens från Skogs socken, utan hon var från en by i Söderala. Ovanligt nog för den tidens kvinnor och för båtsmanskor i synnerhet hade Spennar-Brita inga barn. Under Pol-Spennarn's tjänstgöring hade hon således gott om tid, och då gick hon gärna och hälsade på i gårdarna, berättas det om Spennar-Brita.

Men hon hade alltid så brått, så brått. Hon hade knappt tid att sitta ned, när hon kommit in i stugorna. Däremot hade hon ingen brådska att gå ut. Och under tiden hon satt och pratade stickade hon frenetiskt på en grå strumpa. Samma strumpa ständigt. Hon rev upp det hon stickat i en stuga under vandringen till nästa. Det skulle ha blivit alltför dyrbara pratstunder för henne, om hon hade stickat färdigt sina strumpor. Nu räckte en strumpa hela båtsmansmötet.

Britas knep påminner om en annan stor krigares hustru, grekєn Odyssevs. Men eftersom vare sig Spennar-Brita själv eller den som berättat om båtsmanskan för uppteckнaren har läst eller hört talas om Homerus sagohjältar, så bevisar händelsen att kvinnans list är lika god såväl vid Medelhavets som Bottenhavets stränder.

Denne båtsman Napoleon Napolenius Snäll Spennare — kallad Pol-Spennar'n — visste dock hålla på sin båtsmansvärdighet, även efter tjänstens slut. Han tog plats som ladugårdskarl vid Axmar bruk, där han en dag uppmanades att även utfodra hönsen. Men då upplyste Pol-Spennar'n, att när en båtsman blivit ladugårdskarl, då hade han nått djupt nog. Någon hönsskötare skulle han aldrig bli.

»Passar inte det, min herre, så bakas det väl bullar i andra ugnar», upplyste han bruksförvaltaren på oklanderlig stockholmska.

Det gick som det måste gå för en sådan föregångsman på den tiden. Pol-Spennar'n avstängdes från allt arbete på orten. Den forne båtsmannen slutade sina dagar som ladugårdskarl på Skogs fattiggård.

Men Brita bodde kvar i båtsmansstugan till sin död. Efter båtsmanstjänstens slut fick de även ett barn, och Brita fick under ålderns dagar arbeta hårt för det dagliga brödet. Men hon redde upp situationen med heder. Den som är flink i både trut och fingrar står inte bet i första taget.

Den siste båtsmannen på Granön hette Mattias Spennare, och han var Krok-Spennar'ns son. Det var en reslig kraftkarl med granöbons lugn i sinnet. Släkten Spennare med förgreningar från den siste båtsmannen är också ganska stor; många är fiskare på Granön.

För dessa tre båtsmän fanns också tre båtsmanställen. Detta beroende på att det i båtsmanshållets villkor heter: »Vidare skall han ha torpställe, stuga, nödiga uthus, jord till en koföda etc. Ordinarie båtsman och hans hustru har rätt att njuta fömånerna under sin livstid . . .»

Det var kronans kaka, nätt men säker. Ingen kunde vräka någon av båtsmansparet ur stugan. Vid nytillsättande fick det byggas nytt.

Nu är Krok-Spennar'ns stuga för länge sedan riven, Pol-Spennar'ns har annekterats av Bergvik Alas tjänstemän till sportstuga och Mattias Spennares gård innehas av en son till båtsmannen. Och namnet Spennare lever kvar och kommer säkert att alltid finnas på Granön som en påminnelse om båtsmanshållets tid och om den betydelse byn på kusten haft för Skogs kustsockenbenämning.

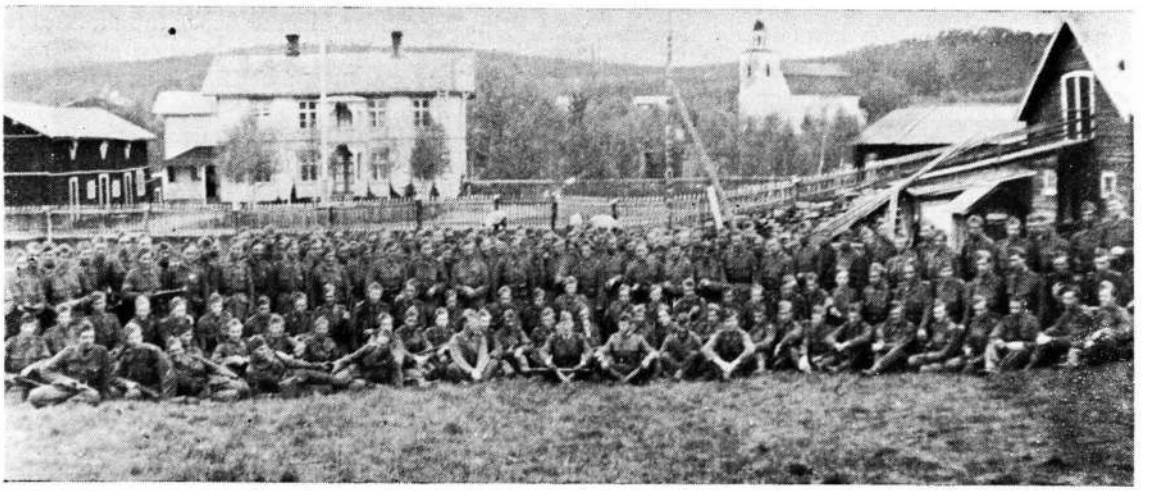

Gummistövlar

Förnämsta fabrikat
Högsta slitstyrka

GALOSCHBOLAGET
GEFLE

I Anåfjällets skugga

En gruppbild av förbandet, som hade sitt hem i Anåfjällets skugga.

Några glimtar från 43-ornas beredskapstid i Ljusnedal våren 1945 där ett kompani under chefskap av kapten G. Fernqvist var förlagt.

Då vi den 9 april anlände till Ljusdal, med fötterna svidande efter en ansträngande 7-milamarsch, mötte oss bilden av ett landskap i snö. Hemma i våra sydliga landamären hade våren redan gjort sitt intåg och snön var glömd, men nu blev det att på nytt stifta bekantskap med de kanske icke så särskilt uppskattade skidorna. En underbar skidterräng och drägliga förhållanden gjorde dock sitt till att dessa skidturer bland fjällen blev en smula intressanta. Många av oss hade väl aldrig tidigare sett ett fjäll annat än på vykort, och därför gjorde också den första anblicken av Anåfjällets snöhöljda toppar på de flesta ett imponerande intryck.

Fredagen den 13 april blev det oss förunnat att för första gången bestiga toppen Gråstaten (c:a 1.300 m. ö. h.), vilket, trots dag och datum, lyckades utmärkt. En i sanning underbar upplevelse som sent skall glömmas.

I ryggsäcken medfördes förutom päls, några vedträn, vakumtorkad ärtsoppa och kokkärl. Det skulle alltså bli en ren semesterdag. Färden upp var dock nog så arbetsam. Uppför, oavbrutet uppför gick det. En liten paus ibland för att pusta ut, och hämta sig var välbehövligt och lönande. Efter sju sorger och åtta bedrövelser nådde vi så toppen, knäsvaga och andfådda, men med prima humör och hälsans färger på kinderna. Sannerligen var det inte värt besväret att arbeta sig trött för att få komma upp och njuta av den underbara utsikten och de vackra vyer, som här rullades upp för ögat, solig vårvinterdag.

Fjäll runtomkring oss, massiva, snöhöljda och majestätiska reser de sig »som en skyddsvakt stolt och stark». Vart ögat än spanar möter det fjäll. Själv känner man sig så oerhört liten och hjälplös inför dessa mäktiga jättar, och man känner liksom hur Sverige växer till i aktning och kärlek, det känns stort att vara svensk. Och så väntar just en härlig nedfärd! Men först skall vi njuta riktigt av den höga fjälluften, solgasset och — inte minst — ärtsoppan. En snövall skottas upp till skydd mot blåsten som friskar i ganska kraftigt på toppen, eld göres upp och kokkärlet, fyllt med snö och vakumpreparatet, upphänges på en stör över elden. Snart »puttrar» det i kokkärlet, soppan är klar och den inmundigas med bästa tänkbara aptit.

FÄRGHANDELN med den stora sorteringen i
ARTISTMATERIAL - FÄRGER
KEMIKALIER - PARFYMER
SJUKVÅRDSARTIKLAR
Erik Lindberg Färghandel A-B
Centralpalatset, Gävle
Grundad 1894 - Medlem av Sveriges Färghandlares Riksförbund
Tel. linjeväljare: 525, 1525, 3125 & 5625

VOLVO
AUTOMOBILER
TRAKTORER
RESERVDELAR
Forslunds Motor A.B. GÄVLE. Tel. 7250, växel

Omsider måste vi också tänka på hemfärden. Var uppresan krävande och arbetsam, så blev nedresan så mycket lindrigare. Den sträcka som i förra fallet tog nära timmen i anspråk, avverkades i det senare på några minuter. Rena härliga utförslöpor där det bara var att släppa på för fullt och njuta av fartens tjusning.

En dag på skidor, en dag i solsken, en dag på fjället, en dag som sent skall glömmas.

*

Tack vare den efterlängtade freden, fick vi — till glädje för oss alla — bryta upp tidigare än ämnat var och lämna Ljusnedal. Dock skall först som sist framhållas, att tiden däruppe i alla avseenden var *lämplig, rena semestern.* Men hur bra man än har det i beredskapen, så ser man ändå med trånad i blicken fram emot utryckningsdagen.

Sent skall väl också glömmas med vilken hänförelse och glöd en »muck»visa sjöngs vid den kompaniafton som hade anordnats i form av avskedssamkväm strax innan vi lämnade Ljusnedal. Alla längtade hem!

Kompaniet beslutade också att i sin helhet ingå som medlemmar i Hälsinge regementes kamratförening och stödja dess arbete.

Till sist en hälsning till »Bockens» alla läsare och särskilt då kamrater 43-or. En hälsning med tack för tiden som gått, för hårda duster och glada stunder, för solljusa sommardagar och smällkalla vinternätter och slutligen för gott kamratskap.

Fyng.

Värdshuset Gyllene Bocken. Där saknas som synes inte ens musikestrad.

Ett skralt släkte

Vid ett besök i Krigsarkivet år 1940 funno vi följande tidningsurklipp, som säkert kan intressera »Bockens» läsekrets. Ur »Sundsvallstidningen» den 6/7 1899:

Ungefär 20 procent af den beväringsstyrka, som inryckte å Mohed den 6 sistl. maj för att vapenöfvas, ha vid de hållna läkarebesiktningarne blifvit hemförlofvade på grund av sjukdom. Sjukdomarne utgjordes i de flesta fall af allmän svaghet, hjärtfel och reumatiska åkommor.

Om nu — tillägger Helsingens meddelare — dessa ynkryggar till ynglingar skaffa sig hustrur af samma skrot och korn — ja, då torde om några och tjugu år Mohed komma att trampas af ett släkte, som väl kan försvara vårt land mot främmande förtryck! Sakna sista ättlingarne af fädrens stam mycket af fädrens kraft, så äga de desto mera af deras råhet. Med undantag af studerande äro de bästa beväringspojkarne de s. k. »trähästarne» (sågverksarbetare). Dessa äro mera vana vid att lyda, de kunna hålla sig bättre vakna på vakt, och äro starkare och tåligare då det gäller att bära packning än andra beväringsmän.

Till dessa pessimistiska rader kan »släktet» själv nu göra sina egna reflexioner. »Släktet» i fråga torde ha gjort sin värnplikt under förra världskrigets sista år samt åren närmast därefter, alltså mellan åren 1918—20 trampade »släktet» omkring mellan B i Björnvret och o i Valbo. Samma »släkte» torde även ha gjort beredskapstjänst under detta krigets långa år. Vad säger »släktet» själv och vad skola vi säga? Är det idrottsrörelsen eller var det månne hustrurna, som räddade släktet?

R. N—n.

ATSA-
MJÖLKNINGSMASKIN

- *den bästa*
- *den mest moderna*
- *billig i användning*
- *officiellt provad*
- *enda medaljerade mjölkningsmaskin å lantbruksmötet i Axvall 1935.*

Begär offert och låt oss demonstrera maskinen för Eder

Aktiebolaget ATSA

Postfack 110 GÄVLE Tel. 2195

Begär alltid

HELSANS VICHY- SODA- SELTERS- TONIC- VATTEN

Mineralvattenfabriken Helsans Nya A/B i Gefle

Telefon 329

BJÖRNKLÄDER

BJÖRNKLÄDER

äro segslitna arbetskläder

Wahlbergs

Juvelerarefirma

Drottninggatan 33

GEFLE

"Flera generationer ha köpt silver hos oss och blivit belåtna."

LIVRÄNTA ersätter PENSION

likasom ock

ett tillförsäkrat KAPITAL - större eller mindre -

lättar ålderns börda!

Begär upplysningar av

LIVRÄNTE- OCH KAPITALFÖRSÄKRINGSANSTALTEN I GEFLEBORGS LÄN

Centralplan 5 Telefon 6143

SVANENS

Gefle Manufaktur Aktiebolag

Strömsbro

Genomvävda Flaneller

och

Kulörta Bomullstyger

samt

Väv- och Fiskgarner

REKOMMENDERAS

Världsrekord
av Hälsinge regemente

Hälsinge regemente har i synnerhet under senaste åren haft flera goda idrottsmän. Speciellt har regementet gjort sig känt genom sina utmärkt fina löpare, som vunnit ett flertal tävlingar, bl. a. stadslöpningen i Stockholm. Även förr i tiden hade regementet många framstående idrottsmän, vilket framgår av nedanstående meddelande i Stockholms-Tidningen av den 14 mars 1895, alltså för 50 år sedan.

»Världsrekord», satta av Hälsinge regementes underofficerare:

Stångstörtning. Sergeant Aspling har reglementariskt upptagit och störtat en stång 32,5 kg. tung, 6 meter lång samt 14 centimeter i diameter i grova och 10 cm. i smala ändan, 9,1 meters kast.

Släggkastning. Sergeant Hedvall 5 kg. tung slägga 30,2 m. kast.

Sparkstötting. Sergeant Fr. Winblad von Walter. En svensk mil på 19 min. 22 sek. samt 12 svenska mil på 9 tim. 14 sek.

Fanjunkare Fredrik Winblad von Walter, som nu är bosatt i Delsbo och 88 år gammal, är än i dag i en för sin ålder utomordentligt god vigör och skulle säkerligen kunnat tävla icke endast på sparkstötting, utan även i andra sportgrenar, framförallt fäktning, i vilket han under sin krafts dagar var en bland de främsta.

Eliot Burman.

— Jo, furirn, de hära byxera e för stora.
— Prat karl!! Dä ä ni som ä för liten....

Hjälp till att göra

Bockens

nästa nummer så trevligt och underhållande som möjligt.

Lämna förslag i skriftlig eller muntlig form till Redaktionen, A-kasern n. b.

Annars ring eller skriv.

Bidrag honoreras om så önskas.

Meddelande

Förslag har väckts, att samla gamla rekrytkamrater och kamrater från stamskolor för ett visst år till kamratmöten eller jubileer i anslutning till Kamratföreningens årliga högtidssammankomst. Med anledning härav vill Kamratföreningen rikta en uppmaning till alla dem, som fullgjort sin militärtjänstgöring vid Kungl. Hälsinge regemente förslagsvis 1905, 1915, 1925 och 1935 att samlas den 19. augusti 1945 på Kungsbäck till firande av gemensamma minnen.

Styrelsen.

Gefle Glasmästeri
Aktiebolag *Telefon 3082 - 2781*

Allt i **Glas**
Allt i **Ramar**

GUSTAFSBRO LJUSA
Klass I
REKOMMENDERAS
A.-B. Gefle Förenade Bryggerier
Ordertelefon: "*Gävle Bryggerier*"

Lars Ekeberg

En regementspastor från Karl XII:s dagar

Sommaren 1715 uppenbarade sig i Gävle en underlig figur, som en tid gick omkring och spelade fiol för sitt uppehälle, åtföljd av en ung flicka, som med en utländsk brytning sjöng folkvisor och smärre visstumpar. Man sade, att mannen var präst, att han varit en av Magnus Stenbocks betrodda män, och att han under kriget upplevat många underliga äventyr.

Ryktet talade sant. Det var Hälsinge regementes pastor, *Lars Ekeberg*, som återvänt till sin hemtrakt från fångenskapen i Danmark. Härom berättas bl. a. följande:

Karl XII hade 1713 efter kalabaliken i Bender begärt att få en ny här, och efter oerhörda ansträngningar frambragte Magnus Stenbock en här på 9.000 man, som överfördes till Tyskland. Under detta fälttåg, då bl. a. slaget vid Gadebusch utkämpades, fanns vid Hälsinge regemente en regementspastor vid namn Lars Ekeberg. Han var enligt uppgifter i »Helsingeminnen» född i Skog 1679. 1704 prästvigdes han, och fyra år senare förordnades han att åtfölja 200 rekryter till Riga. När nu Stenbock satte upp en ny här, kom Ekeberg med.

Det gick emellertid illa för de svenske. Efter striden vid Tönning fingo de då till 11.000 uppgående svenskarna ge sig i dansk fångenskap, och pastor Ekeberg blev jämte många andra förd till Sonderborgs fästning på ön Als, där han hölls i hård fångenskap.

Ekeberg var stark till kropp och själ och grubblade ständigt över hur han skulle kunna slippa undan fångenskapen. En dag lyckades han att kasta en sten inlindad i ett papper ned till en femtonårig flicka, som bodde strax intill fästningen. Hon kände medlidande med den stackars fången, och med hjälp av sin bror, som ägde en skuta, lyckades hon en mörk natt få pastorn fri, och den 1 augusti 1713 kunde Ekeberg gömd i kalkskutan ta sig över det stormpiskade havet till Gotland och därifrån till fastlandet. Prästen och flickan fingo sitt uppehälle av välvilliga medmänniskor, och ofta fick han gripa till fiolen för att tjäna sitt bröd. Färden gick genom Roslagen till Gävle, och sedan paret en tid musicerat för gävleborna, erhöll Ekeberg en tillfällig prästerlig tjänst här. Han var en gärna hörd predikant, och sedan han stannat här två år, blev han kyrkoherde i Söderala 1717. Och där verkade han omtyckt av alla i 26 år, tills han 64 år gammal avled år 1743.

Han hade gift sig med sin ungdoms älskade, Katarina Isaeus, från Delsbo, och den danska flickan blev även hon gift i Söderala och stammoder för en där ännu levande bondesläkt, berättas det.

Eric S. Nilsson.

Ur kasärnlivet

Lektion i soldatundervisning:

Kaptenen: — Ni förstår gossar, att obetingad lydnad, å dä, är av grundläggande betydelse för disciplinens upprätthållande inom krigsmakten och soldaten är skyldig att till punkt och pricka efterkomma förmans i tjänsten givna befallningar. Låt oss ta ett exempel. Nilsson kommer från biografen klockan nio på kvällen på väg till kasern. Det är kallt och rått ute och han fryser. På Drottningbron möter han sin fruktade korpral, som spänner ögonen i honom och beordrar honom att omedelbart hoppa i ån. Vad gör han?

Nilssons ögon irra obeslutsamt från kaptenens bistra anlete till kamraternas fryntligt förväntansfulla miner, svepa ut genom fönstret i tveksam flykt. Inför bilden av det gryende vårlandskapet bestämmer han sig: — Nä ja hoppar inte!

— Men är Ni inte skyldig att lyda order?

— Jo!

— Men Ni gör ju inte det!

Den stackars Nilssons ögon rulla vilt och hota att tränga ur sina hålor. Han kämpar en hård strid med sig själv. Kallsvetten glänser på hans rynkade panna. Till slut i vild desperation: — Nää, ja hoppar'nte!

— Är Nilsson rent befängd. Är Ni inte skyldig att lyda förmans i t j ä n s t e n givna befallning?

— Jo.

— Men? frågar kaptenen uppmuntrande.

Nilsson letar förtvivlat efter en möjlighet att komma ur sin förfärliga situation. Skräcken inför det kalla vattnet avspeglar sig tydligt i hans ögon. Plötsligt, med synbarlig lättnad över att problemet är löst:

— Dä föreligger l i v s f a r a ! ! !

J.

— — —

Tre I 8-malajer, som äro på väg till AUS (Arméns underofficersskola) möta dåvarande översten och chefen för I 8, f. d. överstelöjtnanten vid Hälsinge regemente, Sven Ryman. Den djärvaste formerar gruppen på kolonn och gör alla förberedelser för en strong anmälan. Sex meter från chefen ropar den djärve högt och tydligt, som det anstår en krigsman:

— Furir! Tre malajer på väg till USA!

Översten hajar till men tackar sedan förbindligast för anmälan.

— Anmälan var bra, men vägen i längsta laget. Fortsätt!

Klipp ur kollegernas skämtflora

SVEAGARDESBLADET:

(Medlemsblad för Sveagardesföreningen.)

Skjutning pågick vid en militär skjutbana. Såsom telefonpost tjänstgjorde en icke så snabbtänkande värnpliktig.

Löjtnant R. beordrar telefonposten meddela till markörgraven:

— Markera ett provskott på tavla fem.

Ordern vidarebefordrades: — I sa' markera ett skött på femman.

Från markörgraven svaras dock:

— Meddela löjtnanten, att femman kan icke markeras, då det var ett rikoschettskott.

Telefonposten har aldrig hört denna benämning och stirrar olycklig framför sig, tills plötsligt ett ljus går upp för honom och strålande vänder han sig mot sin chef och meddelar med eftertryck:

— Di markerar inte femman, för de' va' ett rektigt sketskött.

— — —

Till skefen för personavdelningen.
I 17 deppå
Uddevalla.

Kära Kapptenen.

Som min känsgöringstid ej stemmer med införseln i min beväringsbok ber jag Kapptenen om en rättelse i dessa förhållanden.

Jag uttryckte i Känsten den 13/10 1942 och inte som Kapptenen skrivit den 5/10.

Jag beder nu som åvan sagts om ändring så fort som mögligt är.

Så vill jag håpas att det ej bliver mig förunnat att komma in mera. Jag har nämligen att taga omsårj över en gammal släkkting till min faster, som inte kan röra på sin egen hand.

Dessutom är jag stundtals mycket krasselig och måste taga mig själv av daga stundom.

Vill Kapptenen skriva upp min adress nu är 111 11/11 Johan Karlsson Westra Ömmerlöv båks 33.

John Karlsson.

PS.
När får jag boken?

För att göra början av en rejäl avhyvling så elak som möjligt frågade sergeanten:

— Nå, nr 110, vem var Sven Duva?

Svaret kom bums: — Sven Duvas fader var sergeant..

Avhyvlingen stoppade tvärt.

— — —

BOHUSLÄNNINGARNA:

(Medlemsblad för Kungl. Bohusläns regementes kamratförening.)

OTUR.

112 Olsson var kommenderad på stallvakt. Framåt middagstiden kommer han, grön i ansiktet, in på marketenteriet, där han sammanträffar med sin kumpan Larsson, som häpen betraktar honom:

— Men vad tusan är det med dig, Olsson, du ser ju ut som sju svåra år. Är du sjuk?

— Nä, inte jag, men hästen!

— Hästen? Men vad...?

— Jo, den dära medusinen, som märra skolle ha, den va sån så en skolle bläsa den ina med ett rör.

— Va den de? Men de behövde väl inte du bli sjuker av?

— Jo, du förstår att märra bläste först.

BEFÄLSUTBILDNING.

Korpralen: — Ett befäl måste kunna uttrycka sig kort men klart. En instruktion måste vara tydlig. Den som pratar så att ingen människa förstår honom är en åsna! Har Karlsson förstått?

Karlsson: — Nej, korpral.

GÖTEBORGARE I FÄLT.

— Hör du, mina marschskor trycker mig så förbaskat. Vad skall jag göra? Här kan man ju inte få bytt något.

— Skicka dem till depån, förstås!

— Hur skall jag skicka dem då?

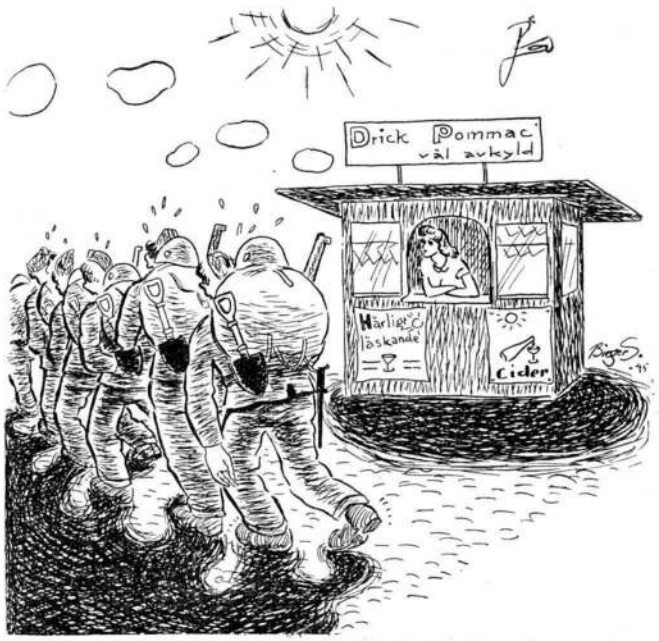
— Som trycksaker, förstås!

C. P. Lindbom & Son
BYGGNADSENTREPRENÖRER
Utför
nybyggnader och **reparationer**
till humana priser.
Försäljare av
Grus, Sand och **Masonitprodukter,**
Puts- och **Murbruk.**
Kontor: N. Stapeltorgsgatan 12, Gävle
Telefon 373, 2473

"REDO" campingkök &
hushållskök
i fickformat med en bränslekostnad av endast 9 öre pr timme.
Effekt: 1 lit. vatten kokar på 15 min.
Pris kronor 1.50 + porto
mot postförskott.
Köket är sommarens stora schlager för campare och sportintresserade.
F:a Wialgo, Box 91, Gävle

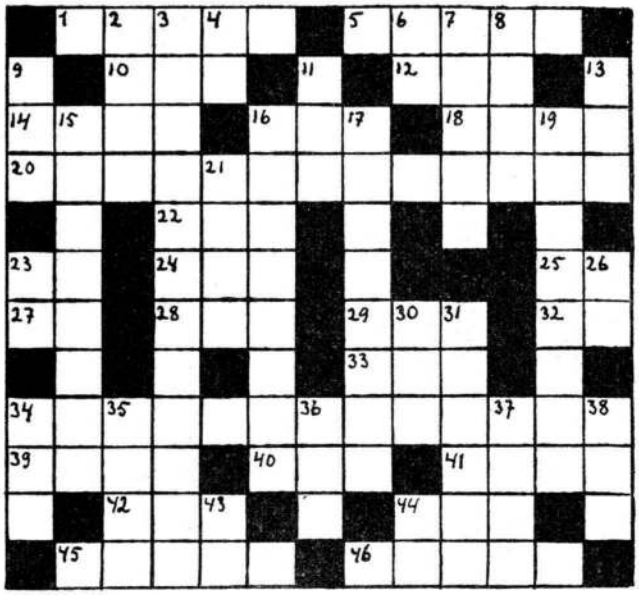

— Vad får man inte glömma vid selningen av en häst, 87?
— Bakbena, schärsant!!

»Bild utan ord» eller Tantali kval».

Bockens korsord

Vågrätt:

1. *Är ej detsamma som skämt.*
5. *Luftvärnspjäs.*
10. *Bör soldaten vara.*
12. *Mc-motor och 3/5 guling.*
14. *Gör ofta gengasaggregatet.*
16. *Kollegial sammanslutning.*
18. *Kvalificerat odjur.*
20. *Horgalåten är en sådan.*
22. *Dänga.*
23. *Taktäckningsgräs.*
24. *Högt fjäll.*
25. *Måste vi alla.*
27. *Börjar brev och slutar födelseannons.*
28. *Grepp.*
29. *Sats.*
32. *Elittävling.*
33. *Fisk och träd.*
34. *Har Du uppslagen just nu.*
39. *Besvär.*
40. *Militär skola för duktiga furirer.*
41. *Ligger man på i bastu.*
42. *Puss och kudde.*
44. *Vattenväxt.*
45. *Liljehem.*
46. *Avfall vid järntillverkning.*

Lodrätt:

2. *Bergskedja.*
3. *Håller vidrig vårnattsserenad.*
4. *Axlas av hantlangare.*
6. *Veckotidning*
7. *Firma med känd pokal.*
8. *Soldat med specialuppdrag.*
9. *Förkortning i tidtabell.*
11. *Hans stora bekymmer är svärmor.*
13. *Tvådimensionell storhet.*
15. *Säkert vårtecken.*
16. *Måste väl knyppling kallas.*
17. *Åker man i.*
19. *Göres numera ofta av stålrör.*
21. *Den så gör, han så far.*
23. *Gott betyg.*
26. *Blir ovan ryttare bak.*
30. *Högre än kung.*
31. *Dräll a.*
34. *I kyrka och lagård.*
35. *Skulle fordom artig gäst göra.*
36. *Som ett fjun så lätt.*
37. *Mångbesjungna vattendroppar.*
38. *Kan betyda en korg.*
43. *Har tofsar i öronen.*
44. *Lövträd.*

Gefle 1945. Gefleborgs Tryckeri A.-B.

BILTJÄNST I GÄVLE A.-B.

Hantverkaregatan 53 - Telefon 6711, 5710

GÄVLE

• *Utför alla slags bilreparationer* •

Gefle Elektriska A.-B.

Gävle Tel. 6084 — **Sandviken** Tel. 3984

Sven O. Gustafssons Slakteri A-B

N. Kopparslagaregatan 13, Gävle
Tel. växel: 3089, 3085, 2465

Välsorterad affär i livsmedelsbranschen

Kött, fläsk och **charkuterivaror**
i parti och minut

VARUMÄRKET
för alla
SPORTARTIKLAR
hästhuvudet i hästskon
utgör en garanti för bästa svenska fabrikat.

Tillhandahålles i Sport- & Järnaffärer.

A-B Elof Malmberg
GEFLE
Firman grundad år 1905

Stor sortering av lämpliga

HEDERSPRESENTER

Hovjuvelerare E. JOHANSSON

Nygatan 37 — GÄVLE — Telefon 172

Köp Edra Mejeriprodukter

från

Gefleortens Mejeriförening

A.-B. Gävle Vulkaniseringsverkstad

N. Skeppargatan 7 (Stora Torget vid Saga bio)

Telefoner: 535, 3435, 3505 GÄVLE

Gummiverkstad & Laddningsstation

GEFLEBORGS LÄNS SPARBANK

GÄVLE

Grundad år 1863

Avdelningskontor på ett trettiotal platser inom länet

Betalar alltid högsta ränta på insatta medel

Utlämnar lån på fördelaktiga villkor

Småannonser

under rubriken
Till salu, Önskas köpa, Utbjudes hyra, Önskas hyra, Lediga platser, Platssökande och **Diverse**
nå en stor läsekrets i

Norrlands-Posten
GEFLE-POSTEN

Telefon 7000, växel

GEFLEBORGS TR A-B, GEFLE 451482

Bocken 1945
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2008-12-10**.